

سازمان مسکن و شهر سازی

استان هرمزگان

طرح راهبردی - ساختاری شهر بندر عباس / بازنگری در طرح جامع (

مطالعات اقتصادی

(ویرایش اول)

مهندسان مشاور شارمند

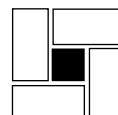
تیرماه ۱۳۸۲

فهرست مطالب

شماره صفحه

عنوان

۱	۲-۱-۲- بررسی ساختار و خصوصیات عمده اقتصادی
۱	۲-۱-۲- ویژگی‌های اقتصادی منطقه
۴	الف) بررسی ساختار نیروی انسانی استان
۱۲	ب) بررسی ویژگی‌های بخش کشاورزی استان
۲۸	پ) بررسی ویژگی‌های بخش صنعت و معدن
۳۹	ت) بررسی ویژگی‌های بخش خدمات
۴۱	ث) بررسی وضعیت تجارت و بازرگانی
۴۲	۲-۲-۱-۲- بررسی ویژگی‌های اقتصادی شهر بندرعباس
۴۲	الف) بررسی نیروی انسانی و اشتغال
۵۱	ب) بررسی ویژگی‌های بخش کشاورزی
۵۷	پ) بررسی بخش صنعت و معدن
۶۷	ت) بررسی وضعیت بخش خدمات
۷۳	ث) بررسی وضعیت تجارت و بازرگانی

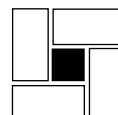

فهرست جداول

شماره صفحه

عنوان

- جدول شماره ۱: پاره‌ای از شاخص‌های اقتصادی جمعیت استان هرمزگان به تفکیک نقاط
در سال ۱۳۷۵ ۶
- جدول شماره ۲: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان هرمزگان برحسب نقاط شهری و روستایی
و به تفکیک بخش‌های اقتصادی در سال ۱۳۷۵ ۷
- جدول شماره ۳: توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان هرمزگان برحسب نقاط شهری و
روستایی و به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت در سال ۱۳۷۵ ۹
- جدول شماره ۴: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان هرمزگان برحسب نقاط شهری و روستایی
و به تفکیک وضعیت شغلی در سال ۱۳۷۵ ۱۱
- جدول شماره ۵: سطح زیرکشت، میزان تولید و عملکرد در هکتار محصولات باغی استان
در سال ۸۰-۱۳۷۹ ۱۴
- جدول شماره ۶: سطح زیرکشت، میزان تولید و عملکرد در هکتار محصولات زراعی در
سال ۸۰-۱۳۷۹ ۱۸
- جدول شماره ۷: توزیع دام استان در سال ۱۳۷۹ برحسب نوع دام و به تفکیک شهرستان ۲۰
- جدول شماره ۸: توزیع گاوداری و گوسفندداری صنعتی استان در سال ۱۳۷۹ ۲۲
- جدول شماره ۹: توزیع طیور استان در سال ۱۳۷۹ برحسب طیور بومی و صنعتی ۲۴
- جدول شماره ۱۰: میزان تولید پرورش ماهی استان در سال ۱۳۷۹ ۲۶
- جدول شماره ۱۱: نوع و میزان آبزیان صید شده استان در سال ۱۳۷۹ ۲۷

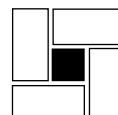

فهرست جداول

شماره صفحه

عنوان

- جدول شماره ۱۲: توزیع واحدهای صنعتی تحت پوشش سازمان صنایع و معادن استان
هرمزگان ۳۰
- جدول شماره ۱۳: وضعیت صادرات فرآوردههای صنعتی برحسب نوع محصول، ارزش
و بازار صادراتی در سال ۱۳۸۰ ۳۱
- جدول شماره ۱۴: توزیع کارگاههای صنعتی روستایی تحت پوشش سازمان جهاد کشاورزی ۳۳
- جدول شماره ۱۵: توزیع واحدهای صنعتی موجود در منطقه آزاد قشم ۳۴
- جدول شماره ۱۶: مشخصات شهرکهای صنعتی موجود در کیش ۳۵
- جدول شماره ۱۷: توزیع واحدهای صنعتی موجود در کیش برحسب نوع صنعت ۳۶
- جدول شماره ۱۸: آمار وضعیت معادن اکتشافی در سال ۱۳۷۹ ۳۸
- جدول شماره ۱۹: آمار وضعیت معادن در حال بهرهبرداری استان در سال ۱۳۷۹ ۳۸
- جدول شماره ۲۰: پاره‌ای از شاخصهای اقتصادی جمعیت شهر بندرعباس در مقاطع
مختلف سرشماری ۴۴
- جدول شماره ۲۱: توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر شهر بندرعباس برحسب بخشهای
اقتصادی در سالهای مختلف مورد بررسی ۴۶
- جدول شماره ۲۲: متوسط رشد سالانه جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیشتر شهر بندرعباس
برحسب بخشهای مختلف اقتصادی در دورههای مختلف مورد بررسی ۴۷

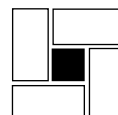

فهرست جداول

شماره صفحه

عنوان

- جدول شماره ۲۳: توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر برحسب گروه‌های عمده فعالیت در
سال‌های مختلف مورد بررسی ۴۹
- جدول شماره ۲۴: توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بندرعباس برحسب وضعیت شغلی
در سال‌های مختلف مورد بررسی ۵۱
- جدول شماره ۲۵: توزیع واحدهای صنعتی دارای پروانه بهره‌برداری و تأسیس شهرستان
بندرعباس برحسب نوع صنایع، مساحت و تعداد کارکنان در سال ۱۳۸۰ ۶۰
- جدول شماره ۲۶: لیست واحدهای صنعتی دارای پروانه بهره‌برداری و تأسیس دارای ۲۰
- نفر شاغل و به بالا- بندرعباس ۱۳۸۱ ۶۱
- جدول شماره ۲۷: اطلاعات طرح‌های صنعتی ۵ساله شهرستان بندرعباس درمقطع خرداد ۸۰ ۶۴
- جدول شماره ۲۸: مشخصات شهرک‌های صنعتی بندرعباس تا پایان دیماه ۱۳۸۰ ۶۶
- جدول شماره ۲۹: اقلام عمده واردات (قطعی ترخیص شده) از گمرک شهید رجایی بندرعباس
برحسب وزن، ارزش و نسبت آنها در سال ۱۳۷۹ ۷۴
- جدول شماره ۳۰: اقلام عمده صادرات گمرکات شهید رجایی و شهید باهنر بندرعباس
برحسب وزن، ارزش و نسبت آنها به تفکیک و جمع کل ۱۳۷۹ ۷۷

۲-۱-۲- بررسی ساختار و خصوصیات عمده اقتصادی

۲-۱-۲-۱- ویژگی‌های اقتصادی منطقه

استان هرمزگان با مساحتی برابر $۶۶۷۰۹/۵$ کیلومترمربع و برخورداری از جمعیتی معادل ۱۰۶۲۱۵۵ نفر در سال ۱۳۷۵ حدود ۴ درصد از مساحت و $۱/۷$ درصد از جمعیت کشور را دارا می‌باشد. موقعیت استراتژیک استقرار این استان در حاشیه شمالی خلیج فارس و دریای عمان و خصوصاً در شمال تنگه بسیار مهم هرمز سبب گردیده است تا این استان از ابعاد مختلف، از ویژگی‌های خاص برخوردار گردد و عملکرد آن چه به لحاظ اقتصادی و چه به لحاظ سیاسی- امنیتی، فرامنطقه‌ای و حتی فراملی به‌شمار آید.

در یک بیان کلی اولویت قابلیت‌های اقتصادی استان هرمزگان را در بخش‌های مختلف می‌توان به شرح زیر عنوان نمود:

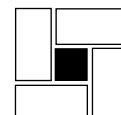
به‌دلیل وجود دو بندرگاه مهم شهید رجایی و شهید باهنر در کنار شهر بندرعباس، در ساحل شمالی خلیج فارس و شمال تنگه استراتژیک هرمز، به‌ویژه بعد از آغاز جنگ، شهر بندرعباس مرکز این استان به مهمترین مرکز ورود و صدور کالا به کشور و یا بالعکس از آنجا به سایر نقاط جهان مبدل شده است.

با توجه به این قابلیت، فعالیت‌های بازرگانی در این بخش از کشور رونق چشمگیری یافته و به یکی از اصلی‌ترین فعالیت‌های اقتصادی استان تبدیل شده است.

به بیان دیگر محور اصلی توسعه اقتصادی استان در وضعیت فعلی بر بازرگانی و تجارت استوار است.

محور دوم توسعه اقتصادی استان را می‌توان به دلیل وجود قابلیت‌های زیر، بخش صنعت عنوان نمود:

- برخورداری استان از زیرساخت‌های اصلی ترابری شامل ترابری آبی، جاده‌ای، ریلی و هوایی.

- برخورداری از زیرساخت‌های لازم جهت دسترسی به منابع انرژی که از مهمترین آنها می‌توان پالایشگاه‌های موجود گاز سرخون و ... را نام برد.

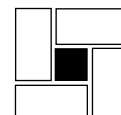
- موقعیت خاص استقرار استان در ساحل خلیج فارس و دریای عمان که به دلیل ساحلی بودن، امکان ایجاد صنایع وابسته و پیوسته به شیلات و ترابری دریایی را ممکن می‌سازد.

- امکان دسترسی مناسب به مواد اولیه وارداتی صنعت و صدور فرآورده‌های صنعتی به کشورهای همجوار

و مجموعه‌ای از این دست عوامل سبب گردیده است که طی دو دهه اخیر بخش صنعت به خصوص در صنایع اساسی، توسعه چشمگیر یافته و به یکی از ارکان اصلی استان هرمزگان تبدیل شود.

یکی دیگر از محورهای توسعه اقتصادی استان متکی بر شیلات و فعالیت‌های مربوط به آن می‌باشد. دسترسی مناسب به منابع غنی دریایی سبب گردیده است که از گذشته‌های دور ماهی‌گیری و صیادی همواره از اصلی‌ترین مشاغل ساکنان این استان ساحلی باشد. بدیهی است که با توجه به قابلیت‌های موجود و با امکان ایجاد استخر عمومی پرورش ماهی و اختصاص مکان‌های مناسب به پرورش میگو و ...، شیلات می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در توسعه اقتصادی استان ایفا نماید.

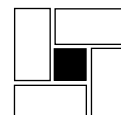
از محورهای دیگر توسعه استان حمل و نقل و ترابری اعم از امکان ارتباطات جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی می‌باشد. به‌طوری که در ادامه مباحث اقتصادی عنوان خواهد شد ورود و خروج میلیون‌ها تن کالا از طریق بندرگاه‌های شهید رجایی و شهید باهنر زمینه بسیار مناسبی را برای توسعه این زیربخش اقتصادی فراهم آورده است. وجود جاذبه‌های طبیعی و امکان فعالیت‌های بازرگانی به‌صورت توأما سبب گردیده است تا هرسال خیل عظیمی از مسافر و گردشگر، راهی این استان ساحلی و به خصوص شهر بندرعباس، مرکز استان مذکور گردند. گرچه به دلیل عدم

برنامه‌ریزی مناسب در زمینه گردشگری، صنعت توریسم به مفهوم واقعی جایگاه خود را در اقتصاد استان نیافته است اما به عنوان یک قابلیت بسیار با ارزش، لازم است تا در جهت توسعه اقتصادی استان از این امکان خدادادی بهره‌گیری لازم به عمل آید. به خصوص آنکه جزایر قشم و کیش که هردو به عنوان مناطق آزاد تجاری به شمار می‌آیند، همواره مورد توجه احاد کشور بوده است. به‌طوری که عنوان شد دو جزیره مذکور به‌عنوان مناطق آزاد تجاری- صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی قلمداد می‌گردند. خود این مسئله به عنوان یکی از ویژگی‌های مهم اقتصادی استان هرمزگان به‌شمار می‌آید.

بخش کشاورزی استان به دلایلی که در ادامه بدان اشاره خواهد شد به‌طور عمده در زیربخش شیلات و صیادی قابل توسعه می‌باشد. به همین دلیل به عنوان یک محور توسعه اقتصادی نمی‌توان بر روی آن برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری نمود اما به جهت اهمیت این فعالیت تولیدی و جهت جلوگیری هرچه بیشتر از تخریب منابع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد که در مبحث مربوط به ویژگی‌های بخش کشاورزی از ابعاد مختلف به امکانات، قابلیت‌ها، مشکلات و تنگناهای این بخش پرداخته خواهد شد.

در ادامه به منظور دستیابی به شناخت واقعی از ویژگی‌های اقتصادی استان ابتدا به بررسی وضعیت نیروی انسانی آن و سپس به بررسی ویژگی‌های هریک از سه بخش عمده اقتصادی شامل بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات پرداخته خواهد شد.

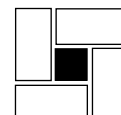

به استناد نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ از کل جمعیت ۱۰۶۲۱۵۵ نفری استان، ۷۵۰۴۳۰ نفر از سنی معادل یا بیشتر از ده سال برخوردار بوده‌اند و از این تعداد، ۲۲۸۴۱۲ نفر شاغل و یا بیکار در جستجوی کار گزارش گردیده‌اند که اصطلاحاً "به آنان جمعیت فعال اقتصادی اطلاق می‌گردد. براین اساس ملاحظه می‌گردد که میزان فعالیت که یکی از شاخص‌های عمده اقتصادی جمعیت به‌شمار می‌آید، از حاصل تقسیم جمعیت فعال اقتصادی به جمعیت ده ساله و بیشتر ۳۰/۴ درصد به‌دست می‌آید. این شاخص برای نقاط شهری و روستایی ساکن استان به ترتیب ۳۲/۵ و ۲۸/۸ درصد مورد محاسبه قرار گرفته است.

خاطرنشان می‌سازد که براساس تعاریف ملاک عمل مرکز آمار ایران زنان خانه‌دار، محصلان، بازنشستگان، از کار افتادگان و دارندگان درآمد بدون کار، جزء جمعیت فعال اقتصادی به‌حساب نمی‌آیند. به‌همین دلیل درصد میزان فعالیت رقم نسبتاً کمی را نشان می‌دهد. دلیل پایین‌تر بودن میزان فعالیت در نقاط روستایی را می‌توان تحت تأثیر عامل مهاجرت و نوع معیشت روستاییان تبیین کرد. بدین معنی که به‌دلیل مهاجرفرستی نقاط روستایی قاعدتاً "جمعیت جویای کار بیشتر اقدام به مهاجرت می‌نمایند. لذا طبیعی است که تأثیر این پدیده خود را به صورت پایین‌تر بودن میزان فعالیت در نقاط روستایی نشان می‌دهد.

کل شاغلان ده سال و بیشتر استان در سال ۱۳۷۵، ۲۰۹۰۰۲ نفر مورد شمارش قرار گرفته‌اند که از این تعداد ۹۹۶۵۱ نفر ساکن در شهرهای استان و بقیه روستانشین بوده‌اند.

این آمار دلالت بر آن دارد که میزان اشتغال که نسبت جمعیت شاغل به کل جمعیت را نشان می‌دهد، در کل استان ۱۹/۷ درصد، در نقاط شهری ۲۲/۴ درصد و در نقاط روستایی ۱۷/۷ درصد به‌دست می‌آید. همان‌گونه که عنوان شد مهاجری‌پذیری شدید نقاط شهری استان و یا به عبارت دقیق‌تر مهاجری‌پذیری شدید شهر بندرعباس به دلیل قابلیت‌های اقتصادی شهر تحت تأثیر

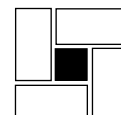

ویژگی‌های ممتاز تجاری- بازرگانی، شیلات، حمل و نقل، گردشگری و ... موجب هجوم جمعیت از اقصی نقاط کشور به این شهر گردیده است. جمعیتی که به‌طور عمده به‌دلیل یافتن فرصت شغلی در شهر سکنی گزیده‌اند. همین عامل سبب افزایش میزان اشتغال در نقاط شهری استان نسبت به نقاط روستایی گردیده است. گسترش بی‌رویه شهر بندرعباس در دهه اخیر و توسعه بافت‌های مسئله‌دار حاشیه‌نشین در این شهر مؤید این مطلب است.

با توجه به تعداد شاغلان در قیاس با کل جمعیت ساکن در نقاط شهری و روستایی استان، شاخص بار تکفل واقعی جمعیت که از مهمترین شاخص‌های اقتصادی به‌شمار آمده و تا حدود زیادی ویژگی‌های اقتصادی منطقه را نمایان می‌سازد، برای کل استان در سال ۱۳۷۵ برابر ۴/۱ نفر، در نقاط شهری استان ۳/۵ نفر و در نقاط روستایی ۴/۷ نفر به‌دست می‌آید. شاخص فوق نشان از سرباری شدید جمعیت و سنگینی فشار اقتصادی تحمیل شده بر دوش سرپرستان خانوار ساکن در استان را دارد. بدین معنی که هر فرد شاغل علاوه بر تأمین مخارج خود مسئول مرتفع ساختن نیازهای ۴/۱ نفر دیگر نیز می‌باشد. این مسئله در نقاط روستایی با حدت بیشتری خود را نمایان می‌سازد. بدیهی است که در چنین شرایطی امکان پس‌انداز از سرپرستان خانوارها سلب می‌گردد و زمینه اندوخت سرمایه و به کارگیری آن در عرصه اقتصادی به میزان قابل توجهی محدود می‌شود.

نرخ بیکاری در سال مذکور در کل استان ۸/۵ درصد، در نقاط شهری ۵/۸ درصد و در نقاط روستایی ۱۰/۸ درصد مورد محاسبه واقع گردیده است.

در جدول شماره ۱ پاره‌ای از مهمترین شاخص‌های اقتصادی جمعیت استان هرمزگان برحسب نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۷۵ نشان داده شده است.

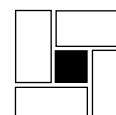
جدول شماره ۱: پاره‌ای از شاخص‌های اقتصادی جمعیت استان هرمزگان به تفکیک نقاط در سال ۱۳۷۵

شرح	کل	شهری	روستایی
کل جمعیت	۱۰۶۲۱۵۵	۴۴۳۹۷۰	۶۱۳۳۲۶
جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر	۷۵۰۴۳۰	۳۲۵۵۵۳	۴۲۱۵۵۶
جمعیت فعال اقتصادی	۲۲۸۴۱۲	۱۰۵۸۱۹	۱۲۱۳۵۶
جمعیت شاغل	۲۰۹۰۰۲	۹۹۶۵۱	۱۰۸۲۹۹
میزان فعالیت (درصد)	۳۰/۴	۳۲/۵	۲۸/۸
میزان اشتغال (درصد)	۱۹/۷	۲۲/۴	۱۷/۷
نرخ بیکاری (درصد)	۸/۵	۵/۸	۱۰/۸
بار تکفل واقعی جمعیت (نفر)	۴/۱	۳/۵	۴/۷

توزیع شاغلان برحسب بخش‌های اقتصادی

بررسی توزیع شاغلان ده ساله و بیشتر استان هرمزگان برحسب نقاط شهری و روستایی و به تفکیک بخش‌های اقتصادی در سال ۱۳۷۵ نیز انجام گردیده است که نتایج آن در جدول شماره ۲ نشان داده شده است. براین اساس ملاحظه می‌گردد که بخش تولیدی کشاورزی نیز که زیرگروه‌های کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهی‌گیری را شامل می‌شود، در مجموع ۲۴/۱ درصد کل شاغلان ده ساله و بیشتر استان را تشکیل می‌دهد.

با عنایت به برخورداری از ساحل طولانی و امکان برخورداری از فعالیت‌های شیلات از یک‌سو و امکان بهره‌برداری از قابلیت‌های کشاورزی شهرستان میناب و ... از سوی دیگر، ملاحظه می‌گردد که سهم شاغلان بخش کشاورزی در قیاس با دو بخش اقتصادی دیگر سهم نسبتاً متناسبی را تشکیل می‌دهد. بدیهی است که به دلیل تفاوت نوع معیشت در نقاط شهری و روستایی درصد شاغلان بخش کشاورزی در نقاط شهری تفاوت فاحشی با شاخص مذکور در نقاط روستایی داشته باشد. این شاخص در سال ۱۳۷۵ برای نقاط شهری و روستایی استان به ترتیب ۴/۹ و ۴۱/۴ درصد به دست آمده است.

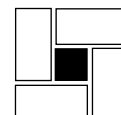

در یک نگاه کلی به مفاد جدول شماره ۲ ملاحظه می‌گردد که بخش غالب اقتصادی در کل استان را بخش خدمات با ۵۱/۱ درصد از کل شاغلان تشکیل می‌دهد. بخش غالب اقتصادی در نقاط روستایی با ۴۱/۴ درصد وابسته به بخش کشاورزی و بخش غالب اقتصادی در نقاط شهری با ۷۳ درصد کل شاغلان مربوط به بخش خدمات می‌باشد.

خاطر نشان می‌سازد که اختصاص ۷۳ درصد شاغلان نقاط شهری در بخش خدمات ناشی از ویژگی اقتصادی خاص شهر بندرعباس در ارتباط با خدمات تجاری و بازرگانی، حمل و نقل و ارتباطات و از همه مهمتر به دلیل استقرار اکثریت مطلق مراکز اداری و دفاتر شرکت‌های خصوصی در شهر مذکور می‌باشد. خدماتی که در خدمت و وابسته به تولید نبوده و به‌طور عمده از منبع فروش کالاهای وارداتی ارتزاق می‌نماید. البته بایستی به نقش مثبت و اساسی حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات که از زیرگروه‌های بخش خدمات است و نقش توزیع کالا در اقتصی نقاط کشور از شهر بندرعباس که یکی از مبادی اصلی ورود و خروج کالا می‌باشد، تأکید کرد. ضمناً وجود پایگاه‌های مهم هوایی و دریایی را که شاغلان آن جزء زیرگروه خدمات عمومی، شخصی و اجتماعی به حساب می‌آیند، نمی‌توان از نظر دور داشت.

جدول شماره ۲: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان هرمزگان برحسب نقاط شهری و روستایی و به تفکیک بخش‌های اقتصادی در سال ۱۳۷۵

بخش‌های اقتصادی	کل		شهری		روستایی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کشاورزی	۵۰۴۲۴	۲۴/۱	۴۸۴۲	۴/۹	۴۴۷۹۸	۴۱/۴
صنعت	۴۶۶۸۵	۲۲/۳	۱۹۴۲۵	۱۹/۵	۲۷۰۳۸	۲۵/۰
خدمات	۱۰۶۸۴۳	۵۱/۱	۷۲۷۸۳	۷۳/۰	۳۴۰۳۳	۳۱/۴
اظهار نشده	۵۰۵۰	۲/۴	۲۶۰۱	۲/۶	۲۴۳۰	۲/۲
جمع	۲۰۹۰۰۲	۱۰۰/۰	۹۹۶۵۱	۱۰۰/۰	۱۰۸۲۹۹	۱۰۰/۰

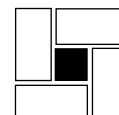
توزیع شاغلان برحسب گروه‌های عمده فعالیت

در ویژگی‌های عمده اقتصادی استان به چند مورد مهم از جمله مهاجرپذیری شدید شهر بندرعباس که به یقین توسعه کالبدی شهر و رونق ساخت و ساز را در پی خواهد داشت، اشاره شد. علاوه بر آن ویژگی ممتاز تجاری- بازرگانی شهر و ضرورت گسترش شبکه حمل و نقل به دلیل وجود اسکله شهید باهنر و شهید رجایی و استقرار پایگاه‌های نیروی هوایی و دریایی به خاطر ویژگی و موقعیت استراتژیک منطقه اشاره شد. همین ویژگی‌ها سبب گردیده است تا نمود خود را در توزیع شاغلان برحسب گروه‌های عمده فعالیت نمایان سازد.

به عنوان مثال وقتی عنوان می‌گردد که بالغ بر $22/3$ درصد از کل شاغلان ده‌ساله و بیشتر استان در بخش صنعت مشغول به فعالیت می‌باشند، سهم عمده‌ای از شاغلان مربوط به گروه عمده فعالیت ساختمان می‌باشد که از زیر گروه‌های بخش صنعت به حساب می‌آید. رونق ساخت و ساز تحت تأثیر چند عامل از جمله توسعه کالبدی شدید شهر بندرعباس و احداث مراکز بزرگ فعالیتی در استان به خصوص در اطراف شهر بندرعباس صورت گرفته است.

درصد بالای شاغلان در بخش خدمات نیز (به ویژه در نقاط شهری استان) به دلیل رونق فعالیت‌های تجاری اهمیت اشتغال در بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات و از همه مهمتر شاغلان بخش دولتی و عمومی می‌باشد. در مجموع ملاحظه می‌گردد که بیشترین میزان شاغلان در نقاط شهری مربوط به گروه عمده فعالیت خدمات عمومی، شخصی و اجتماعی با $38/6$ درصد و پس از آن گروه عمده فعالیت عمده‌فروشی و خرده‌فروشی و ... با 16 درصد بوده است.

حال آن که در نقاط روستایی استان گروه عمده فعالیت کشاورزی، شکار و جنگلداری که یکی از دو زیر گروه بخش کشاورزی است با اختصاص $34/2$ درصد از کل شاغلان بیشتر از ده سال به خود، نقش اساسی در ساختار نیروی انسانی در نقاط روستایی را دارا می‌باشد و پس از آن گروه عمده فعالیت ساختمان با $17/9$ درصد بیشترین میزان شاغلان را در خود جذب نموده است.

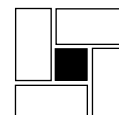
در مجموع به طوری که در جدول شماره ۳ ملاحظه می گردد، بخش دولتی و عمومی که عمدتاً اکثر شاغلان گروه عمده فعالیت خدمات عمومی، شخصی و اجتماعی را تشکیل می دهند اصلی ترین منبع تأمین کننده فرصت های شغلی برای ساکنان استان بوده است. خاطرنشان می سازد که این مسئله در کل استان و نقاط شهری آن مصداق دارد اما در نقاط روستایی، کشاورزی و فعالیت های جنبی آن تأمین کننده اصلی اشتغال برای ساکنان روستاها می باشد.

در جدول شماره ۳ توزیع شاغلان ده سال و بیشتر استان هرمزگان برحسب نقاط شهری و روستایی و به تفکیک گروه های عمده فعالیت در سال ۱۳۷۵ نشان داده شده است.

جدول شماره ۳: توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان هرمزگان برحسب نقاط شهری و روستایی و به تفکیک گروه های

عمده فعالیت در سال ۱۳۷۵

گروه های عمده فعالیت		کل		شهری		روستایی	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۳۹۷۸۵	۱۹/۰	۱۹۱۸	۱/۹	۳۷۰۸۳	۳۴/۲		
کشاورزی، شکار و جنگل داری							
۱۰۶۳۹	۵/۱	۲۹۲۴	۲/۹	۷۷۱۵	۷/۱		
ماهگیری							
۵۰۴۲۴	۲۴/۱	۴۸۴۲	۴/۹	۴۴۷۹۸	۴۱/۴		
بخش کشاورزی							
۱۶۳۲	۰/۸	۹۵۹	۱/۰	۶۷۱	۰/۶		
استخراج معدن							
۱۱۸۶۰	۵/۷	۶۳۶۹	۶/۴	۵۲۹۱	۴/۹		
صنعت (ساخت)							
۵۰۳۷	۲/۴	۳۳۸۲	۳/۴	۱۶۵۵	۱/۵		
آب و برق و گاز							
۲۸۱۵۶	۱۳/۵	۸۷۱۵	۸/۷	۱۹۴۲۱	۱۷/۹		
ساختمان							
۴۶۶۸۵	۲۲/۳	۱۹۴۲۵	۱۹/۵	۲۷۰۳۸	۲۵/۰		
بخش صنعت							
۲۲۸۱۷	۱۰/۹	۱۵۹۵۴	۱۶/۰	۶۸۵۸	۶/۳		
عمده فروشی، خرده فروشی و ...							
۱۴۷۳	۰/۷	۱۱۸۰	۱/۲	۲۹۱	۰/۳		
هتل داری و رستوران داری							
۲۴۶۲۹	۱۱/۸	۱۳۸۴۹	۱۳/۹	۱۰۷۷۷	۱۰/۰		
حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات							
۴۶۳۷	۲/۲	۳۳۱۸	۳/۳	۱۳۱۹	۱/۲		
واسطه گری های مالی و ملکی							
۵۳۲۸۷	۲۵/۵	۳۸۴۸۲	۳۸/۶	۱۴۷۸۸	۱۳/۷		
خدمات عمومی، شخصی و اجتماعی							
۱۰۶۸۴۳	۵۱/۱	۷۲۷۸۳	۷۳/۰	۳۴۰۳۳	۳۱/۴		
بخش خدمات							
۵۰۵۰	۲/۴	۲۶۰۱	۲/۶	۲۴۳۰	۲/۲		
فعالیت های نامشخص و اظهار نشده							
۲۰۹۰۰۲	۱۰۰/۰	۹۹۶۵۱	۱۰۰/۰	۱۰۸۲۹۹	۱۰۰/۰		
جمع							

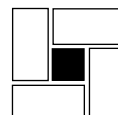

توزیع شاغلان برحسب وضعیت شغلی

توزیع شاغلان ده سال و بیشتر استان هرمزگان برحسب نقاط شهری و روستایی و به تفکیک وضعیت شغلی در سال ۱۳۷۵ مورد بررسی قرار گرفته است که نتایج این بررسی در جدول شماره ۴ درج گردیده است.

براین اساس ملاحظه می‌گردد که از کل شاغلان ده سال و بیشتر استان ۶۱/۶ درصد سهم بخش خصوصی بوده است. این شاخص برای نقاط شهری و روستایی استان به ترتیب ۴۴/۴ و ۷۷/۲ درصد مورد محاسبه قرار گرفته است. تفاوت این شاخص در بین نقاط ناشی از نوع معیشت ساکنان نقاط مذکور می‌باشد. در نقاط روستایی به دلیل ماهیت فعالیت‌های کشاورزی که بر مالکیت خصوصی متکی است، سبب افزایش سهم شاغلان بخش خصوصی گردیده است و در عوض نقاط شهری استان و به خصوص شهر بندرعباس که مرکز استقرار کلیه ادارات، نهادهای سازمان‌ها و دفاتر شرکت‌های دولتی وابسته به دولت و هم‌چنین محل استقرار شهرداری‌ها، شوراهای اسلامی شهر و ... می‌باشد، سبب کاهش سهم بخش خصوصی نسبت به کل شاغلان در سال ۱۳۷۵ بوده است.

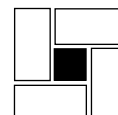
نتایج سرشماری سال ۱۳۷۵ دلالت بر آن دارد که درصد بسیار ناچیزی از شاغلان وابسته به بخش تعاونی بوده‌اند. (۰/۴ درصد) که این نشان از عدم رشد بخش تعاونی در استان بوده است. بررسی توزیع شاغلان بخش خصوصی برحسب وضعیت شغلی مؤید آن است که سهم عمده شاغلان این بخش مربوط به دو گروه کارکنان مستقل و مزد و حقوق‌بگیران بخش خصوصی می‌باشد و ۳ درصد از کل شاغلان استان را کارفرمایان بخش خصوصی تشکیل می‌دهند که نشان از موقعیت خاص اقتصادی استان و قابلیت‌های لازم برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی دارد.

جدول شماره ۴: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان هرمزگان برحسب نقاط شهری و روستایی و به تفکیک

وضعیت شغلی در سال ۱۳۷۵

روستایی		شهری		کل		وضعیت شغلی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۷۷/۲	۸۳۵۷۶	۴۴/۴	۴۴۲۱۴	۶۱/۶	۱۲۸۷۹۱	بخش خصوصی
۳/۰	۳۲۹۰	۳/۱	۳۰۵۸	۳	۶۳۵۷	کارفرمایان
۳۵/۰	۳۷۹۰۷	۲۰/۷	۲۰۶۴۲	۲۸/۴	۵۹۴۴۸	کارکنان مستقل
۳۷/۲	۴۰۳۳۹	۲۰/۳	۲۰۱۸۵	۲۹/۰	۶۰۵۶۶	مزد و حقوق بگیران
۱/۹	۲۰۴۰	۰/۳	۳۲۹	۱/۲	۲۴۲۰	کارکنان فامیلی بدون مزد
۱۸/۰	۱۹۴۵۰	۵۰/۰	۴۹۴۸۲	۳۳/۲	۶۹۳۰۸	مزد و حقوق بگیران بخش عمومی
۰/۳	۲۷۱	۰/۵	۴۶۱	۰/۴	۷۳۲	مزد و حقوق بگیران بخش تعاونی
۴/۶	۵۰۰۲	۵/۲	۵۱۳۴	۴/۹	۱۰۱۷۱	اظهار نشده
۱۰۰/۰	۱۰۸۲۹۹	۱۰۰/۰	۹۹۶۵۱	۱۰۰/۰	۲۰۹۰۰۲	جمع

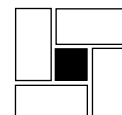
ب) بررسی ویژگی‌های بخش کشاورزی استان

دو منبع اصلی تأثیرگذار و تعیین کننده فعالیت‌های بخش کشاورزی هر منطقه‌ای را آب و خاک تشکیل می‌دهد. استان هرمزگان اگرچه به‌عنوان یک استان ساحلی در کرانه شمالی خلیج فارس و دریای عمان مستقر می‌باشد اما جزو مناطق کم باران و خشک کشور به شمار می‌آید که در مبحث مربوط به بررسی ویژگی‌های اقلیمی به تفصیل بدان پرداخته شده است. اما آنچه که در این ارتباط حایز اهمیت است، حجم عظیمی از نزولات جوی است که به‌صورت سیلاب‌ها و روان آب‌ها در خلیج فارس و دریای عمان تخلیه و قسمت قابل توجهی نیز به دلیل گرمی و خشکی بالای هوا تبخیر می‌گردد. از معضلات دیگر منابع آبی استان، شور بودن آن است که در نتیجه فاقد ارزش کاربردی در کشاورزی، شرب و حتی صنعت می‌باشد.

منبع با اهمیت دیگری که در کشاورزی وجود آن تعیین کننده و حیاتی می‌باشد، خاک است. شوری و قلیایی بودن زمین‌های استان پدیده‌ای غالب است به‌طوری که از حدود یک میلیون هکتار دشت‌های استان که حدود ۱۵ درصد وسعت استان را می‌پوشاند، فقط ۱۳ تا ۱۵ درصد آن زیرکشت محصولات قرار دارد. تحول نیافتگی، شکنندگی و ناپایدار بودن و برخورداری از درجه فرسایش و از دست رفتگی بالا از خصوصیات خاک‌های استان به حساب می‌آید.

به استناد اطلاعات مندرج در آمارنامه سال ۱۳۷۹ استان هرمزگان میزان قابلیت خاک قابل کشت برای کشاورزی در استان به طور بالقوه حدود چهارصد هزار هکتار و از نظر انطباق با تأمین آب و سایر عوامل حدود سیصد هزار هکتار می‌باشد که بدین ترتیب سقف نهایی زیرکشت سیصد هزار هکتار برآورد شده است که معادل دوبرابر سطح زیرکشت موجود خواهد بود.

با توجه به مطالب مذکور و به‌طوری که در ادامه ویژگی‌های مربوط به هریک از زیربخش‌های بخش کشاورزی شامل زراعت، دامداری، مرغداری و فعالیت‌های شیلاتی مورد بررسی قرار گرفته است، ملاحظه خواهد شد که تنها در زیربخش شیلات امکان برنامه‌ریزی و توسعه مطلوب ارزیابی

می‌گردد. البته این مطلب به مفهوم نفی فعالیت در سایر زیربخش‌های کشاورزی نبوده بلکه با بهینه‌سازی روش‌ها و مدیریت بهتر امکان بهره‌گیری بیشتر از قابلیت سایر زیربخش‌های بخش کشاورزی نیز فراهم خواهد بود. حفظ میزان بهره‌برداری حداقل در حد وضع موجود و جلوگیری از تلف شدن و تخریب منابع (آب و خاک) به دلیل اهمیتی که در حفظ جمعیت نقاط روستایی و بهره‌گیری از تولیدات این بخش دارد همواره مورد تأکید است.

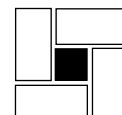
- زراعت و فعالیت‌های باغداری

بررسی ویژگی‌های مربوط به زراعت و فعالیت‌های باغداری در سطح استان به تفکیک هریک از شهرستان‌های تابعه استان برحسب مساحت زیرکشت، نوع محصولات عمده، میزان تولیدات و عملکرد در هکتار صورت گرفته است که در ادامه به شرح زیر تشریح می‌گردد:

- اراضی کشاورزی

در سال زراعی ۸۰-۱۳۷۹ در مجموع ۱۴۸۹۲۴ هکتار از کل اراضی استان به زیرکشت محصولات زراعی و محصولات باغی اعم از متمر و غیرمتمر بوده است که این سطح کلاً ۲/۲ درصد از سطح کل استان را تحت پوشش قرار داده است. از سطح مذکور ۷۲۷۷۶ هکتار زیرپوشش محصولات زراعی، ۶۷۴۸۰ هکتار به زیرکشت باغات و ۸۶۶۸ هکتار نیز سطح زیرکشت نهال بوده است.

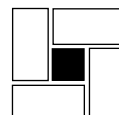
کل اراضی اختصاص یافته به کشت محصولات کشاورزی اعم از زراعت و باغداری کمتر از ۵۰ درصد امکان بالقوه استفاده از اراضی کشاورزی قابل کشت استان را تشکیل می‌دهد. که در صورت استفاده بهینه از منابع آب، خاک و نیروی انسانی و همچنین به کارگیری مناسب نهاده‌های کشاورزی، امکان افزایش سطح زیرکشت تقریباً تا دو برابر وضع موجود قابل تحقق است که این امر می‌بایست مدنظر مسئولان ذی‌ربط و برنامه‌ریزان استان قرار گیرد.

به طوری که اشاره شد ۶۷۴۸۰ هکتار از کل اراضی زیرکشت به فعالیت‌های باغداری (مثمر) اختصاص یافته است. بررسی توزیع این سطح در شهرستان‌های مختلف استان نشان‌دهنده اهمیت فعالیت باغداری به ترتیب در شهرستان‌های رودان، میناب و در مرحله سوم، بندرعباس می‌باشد به طوری که در دو شهرستان رودان و میناب بالغ بر ۷۱/۷ درصد از کل سطح باغات مثمر استان استقرار دارد. سهم شهرستان بندرعباس نیز از مساحت اراضی زیرکشت باغات ۱۵ درصد می‌باشد. همان‌گونه که اشاره شد در ۸۶۶۸ هکتار از اراضی استان نیز نهال‌کاری صورت گرفته است که بیشترین سهم آن مربوط به سه شهرستان حاجی‌آباد، رودان و میناب می‌باشد. سهم شهرستان بندرعباس از اراضی نهال‌کاری شده در سال زراعی ۸۰-۱۳۷۹ برابر ۸/۵ درصد کل استان می‌باشد. حال آنکه سهم اراضی باغی آن ۱۵ درصد کل استان بوده است. به نظر می‌رسد که در امر نهال‌کاری جهت توسعه باغداری در این شهرستان توجه کمتری صورت گرفته است. در جدول شماره ۵ سطح زیرکشت، میزان تولید و عملکرد محصولات باغی استان در سال زراعی ۸۰-۱۳۷۹ و به تفکیک شهرستان نشان داده شده است.

جدول شماره ۵: سطح زیرکشت، میزان تولید و عملکرد در هکتار محصولات باغی استان در سال ۸۰-۱۳۷۹

ردیف	شهرستان	سطح زیرکشت (هکتار)		تولید (تن)		عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	سطح زیرکشت نهال (هکتار)
		میزان	درصد	میزان	درصد		
	کل استان	۶۷۴۸۰	۱۰۰/۰	۶۴۵۳۴۲	۱۰۰/۰	۹۵۶۳	۸۶۶۸
۱	ابوموسی	-	-	-	-	-	-
۲	بندرعباس	۱۰۱۱۲	۱۵/۰	۶۶۲۲۷	۱۰/۳	۶۵۴۹	۷۳۷
۳	بندرلنگه	۲۰۷۸	۳/۱	۹۶۵۴	۱/۵	۴۶۴۶	۳۳۰
۴	جاسک	۱۳۴۸	۲/۰	۱۰۷۶۷	۱/۶	۷۹۸۸	۳۴۸
۵	حاجی‌آباد	۵۳۶۲	۷/۹	۵۹۱۰۴	۹/۱	۱۱۰۲۲	۲۷۹۷
۶	رودان	۲۴۸۲۰	۳۶/۸	۲۷۰۵۰۰	۴۱/۹	۱۰۸۹۸	۲۶۹۵
۷	قشم	-	-	-	-	-	-
۸	میناب	۲۳۵۴۴	۳۴/۹	۲۴۱۱۶۵	۳۷/۴	۱۰۲۴۳	۱۷۳۳

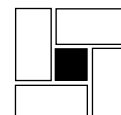
سطح زیرکشت اختصاص یافته به محصولات زراعی ۷۲۷۷۶ هکتار از سطح استان را به خود اختصاص داده است که ۴۸/۹ درصد کل سطح زیرکشت استان را در سال زراعی ۱۳۷۹-۸۰ تشکیل می‌دهد. توزیع این اراضی برحسب شهرستان حکایت از آن دارد که دو شهرستان ابوموسی و قشم فاقد هرگونه زمین زراعی بوده و شهرستان جاسک نیز ۵۰۳ هکتار یا ۰/۷ درصد از کل سطح زیرکشت محصولات زراعی را دارا بوده است. در عوض شهرستان‌های حاجی‌آباد، میناب و بندرعباس به ترتیب با اختصاص ۲۹/۴، ۲۵/۵ و ۲۱/۹ درصد از کل سطح زیرکشت محصولات زراعی استان سهم عمده‌ای از فعالیت‌های زراعی را داشته‌اند.

- توزیع سطح زیرکشت محصولات زراعی برحسب نوع محصول

محصولات زراعی استان به دلیل وضعیت خاص جغرافیایی و اقلیمی از تنوع چندانی برخوردار نیست و به غلات، حبوبات، انواع سبزیجات، محصولات جالیزی، توتون، تنباکو، یونجه، اسپرس، مرکبات و خرما محدود می‌شود. به‌طوری که در آمارنامه سال ۱۳۷۹ استان هرمزگان ذکر گردیده در سال زراعی مذکور سطح زیرکشت سالانه محصولات استان شامل گندم اعم از دیم و آبی ۱۱۴۷۲ هکتار، جو دیم و آبی ۲۶۸۳ هکتار، انواع سبزیجات ۳۲۳۷۶ هکتار و محصولات جالیزی ۲۰۴۴۷ هکتار گزارش شده است.

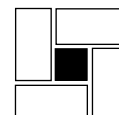
بیشترین میزان تولید گندم که به‌طور کلی به‌صورت آبی صورت می‌گیرد، مربوط به شهرستان حاجی‌آباد می‌باشد که ۱۰۲۶۲ هکتار از اراضی را به خود اختصاص داده است. سایر شهرستان‌های استان به‌جز شهرستان‌های ابوموسی، جاسک و قشم که فاقد زمین اختصاص یافته به کشت گندم می‌باشند، کمتر از ۵۰۰ هکتار زمین زیرکشت این محصول داشته‌اند و در این میان سهم شهرستان بندرعباس از این محصول استراتژیک فقط ۲۲۶ هکتار بوده است.

۲۶۸۳ هکتار از کل اراضی زیرکشت استان به کشت جو اختصاص داشته است که از این میزان ۱۸۹۳ هکتار آن را اراضی آبی به خود اختصاص داده است. به بیان دیگر از کل اراضی

زیرکشت جو ۷۰/۶ درصد به صورت آبی و بقیه دیم بوده است. بررسی توزیع اراضی زیرکشت جو برحسب شهرستان دلالت بر آن دارد که شهرستان حاجی آباد با ۱۵۷۸ هکتار که همگی به صورت آبی کشت می شود، بیشترین سهم از اراضی زیرکشت این محصول در استان را دارا بوده است. یعنی نزدیک به ۶۰ درصد کل اراضی اختصاص یافته به کشت جو در این شهرستان بوده است. شهرستان های قشم، ابوموسی و میناب فاقد سطح زیرکشت جو گزارش گردیده اند و در این میان سهم شهرستان بندرعباس ۲۹۰ هکتار بوده که از این میزان ۲۰۰ هکتار آبی و ۹۰ هکتار دیم گزارش گردیده است. خاطرنشان می سازد که از ۷۹۰ هکتار اراضی دیم زیرکشت جو، بالغ بر ۸۸/۶ درصد مربوط به شهرستان بندرلنگه بوده است. بیشترین سطح زیرکشت زراعت های سالانه در وهله اول مربوط به سبزیجات با ۳۲۳۷۶ هکتار و محصولات جالیزی با ۲۰۴۴۷ هکتار بوده است. از این میزان سهم شهرستان بندرعباس از سبزیجات ۱۲۵۱۲ هکتار و از محصولات جالیزی ۲۸۳۰ هکتار بوده است. بدین ترتیب ملاحظه می گردد که بیشترین سطح زیرکشت سبزیجات مربوط به شهرستان بندرعباس گزارش گردیده که دلیل عمده آن وجود بازار مصرف بزرگ و با اهمیت شهر بندرعباس در منطقه و امکان حمل سریع آن از طریق ترابری ریلی و جاده ای به سایر نقاط کشور به خصوص تهران می باشد.

محصولات مهم باغی استان را خرما، مرکبات، انبه و به میزان کمی سایر محصولات باغی تشکیل می دهد. از ۶۷۴۸۰ هکتار اراضی اختصاص یافته به کشت محصولات باغی ۳۵۷۹۸ هکتار به نخل های خرما اعم از آبی و دیم بارور و نهال نخل های آبی و دیم اختصاص یافته است و به طوری که عنوان شد سهم عمده باقی مانده محصولات باغی به مرکبات به میزان ۳۷۳۰۷ هکتار اختصاص داشته است. به عبارتی دیگر ملاحظه می گردد که سهم اراضی اختصاص یافته به مرکبات ۴۸/۹ درصد و سهم نخل های خرما ۴۶/۹ درصد بوده است و درصد ناچیزی نیز به سایر محصولات باغی اختصاص یافته است.

بررسی میزان تولیدات محصولات کشاورزی

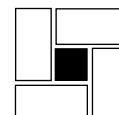
در یک جمع‌بندی کلی از میزان تولید محصولات کشاورزی براساس داده‌های آماری آمارنامه سال ۱۳۷۹ استان، کل میزان تولید محصولات زراعی در سال زراعی ۸۰-۱۳۷۹ معادل $1089898/3$ تن گزارش گردیده است که بیشترین میزان آن به ترتیب با $362761/3$ تن مربوط به شهرستان میناب و 330803 تن مربوط به شهرستان بندرعباس بوده است.

به عبارت دیگر نزدیک به ۶۴ درصد از کل تولیدات زراعی استان مربوط به دو شهرستان مذکور گزارش گردیده است. از میزان تولیدات مورد اشاره 24715 تن گندم آبی، 4497 تن جو آبی، 653080 تن سبزیجات، $16828/3$ تن زراعت‌های صنعتی، 390270 تن محصولات جالیزی و بقیه به سایر محصولات زراعی اختصاص داشته است.

بررسی میزان تولید محصولات زراعی برحسب شهرستان حکایت از آن دارد که بیشترین میزان تولید گندم آبی، جو آبی، علوفه، زراعت‌های صنعتی مربوط به شهرستان حاجی‌آباد و بیشترین میزان تولید سبزیجات با 284158 تن مربوط به شهرستان بندرعباس و در نهایت بیشترین میزان تولید محصولات جالیزی با 210690 تن مربوط به شهرستان میناب گزارش گردیده است.

در یک جمع‌بندی کلی از آنچه گفته شد به‌نظر می‌رسد که شهرستان‌های حاجی‌آباد، میناب، رودان و بندرعباس با اهمیت‌ترین مراکز کشت انواع محصولات زراعی بوده است.

میزان تولید محصولات باغی نیز مورد مطالعه قرار گرفته است و مشخص گردیده که در سال زراعی ۸۰-۱۳۷۹ کل تولید محصولات باغی 645342 تن بوده است. که بیشترین سهم مربوط به شهرستان رودان با 270500 تن و پس از آن شهرستان میناب 241165 تن بوده است سهم شهرستان بندرعباس از کل تولید محصولات باغی 66227 تن گزارش شده است. به عبارتی دیگر نزدیک به ۸۰ درصد کل محصولات باغی در دو شهرستان میناب و رودان و $10/3$ درصد تولید محصولات باغی مربوط به شهرستان بندرعباس بوده است. در جدول شماره ۶ توزیع سطح

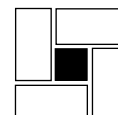
زیرکشت، میزان تولید و عملکرد در هکتار محصولات زراعی استان به تفکیک شهرستان نشان داده شده است.

جدول شماره ۶: سطح زیرکشت، میزان تولید و عملکرد در هکتار محصولات زراعی استان در سال ۸۰-۱۳۷۹

ردیف	شهرستان	سطح زیرکشت (هکتار)		تولید (تن)		عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
		میزان	درصد	میزان	درصد	
	کل استان	۷۲۷۷۶	۱۰۰/۰	۱۰۸۹۸۹۸/۳	۱۰۰/۰	۱۴۹۷۶
۱	ابوموسی	۰	۰	۰	۰	۰
۲	بندرعباس	۱۵۹۲۸	۲۱/۹	۳۳۰۸۰۳	۳۰/۴	۲۰۷۶۸
۳	بندرلنگه	۴۹۵۳	۶/۸	۴۹۳۳۲	۴/۵	۹۹۶۰
۴	جاسک	۵۰۳	۰/۷	۴۶۲۵	۰/۴	۹۱۹۵
۵	حاجی آباد	۲۱۴۰۲	۲۹/۴	۱۳۴۶۶۱	۱۲/۴	۶۲۹۲
۶	رودان	۱۱۴۱۸	۱۵/۷	۲۰۷۷۱۶	۱۹/۱	۱۸۱۹۲
۷	قشم	۰	۰	۰	۰	۰
۸	میناب	۱۸۵۷۲	۲۵/۵	۳۶۲۷۶۱/۳	۳۳/۳	۱۹۵۳۳

- بررسی عملکرد در هکتار محصولات کشاورزی

با توجه به بررسی میزان سطح زیرکشت و تولید محصولات کشاورزی عملکرد در هکتار هریک از محصولات اعم از زراعی و باغی مورد بررسی قرار گرفته است و ملاحظه می‌گردد که عملکرد در هکتار کل محصولات زراعی در استان ۱۴۹۷۶ کیلوگرم در هکتار به‌دست می‌آید. با توجه به این مطلب که محاسبه عملکرد برای کل محصولات به‌صورت یک‌جا بیان کننده شاخص معینی نمی‌باشد لذا در ادامه به مهمترین محصولات زراعی استان اشاره می‌گردد. گندم آبی ۲۱۵۴/۴ کیلوگرم در هکتار، جوآبی ۲۳۷۴/۶ کیلوگرم در هکتار، زراعت‌های صنعتی شامل انواع توتون ۱۸۸۱ کیلوگرم در هکتار، دانه‌های روغنی ۳۳۹۰/۷ کیلوگرم در هکتار، سبزیجات شامل پیاز ۲۱۴۵۴/۳، سیب‌زمینی ۱۰۷۸۸/۴، گوجه‌فرنگی ۲۲۲۶۵/۴ و سایر سبزیجات ۱۹۹۰۰/۱ کیلوگرم در هکتار و محصولات جالیزی ۱۹۰۸۷ کیلوگرم در هکتار به‌دست آمده است.

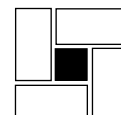
بررسی عملکرد در هکتار محصولات باغی استان نشان می‌دهد که این شاخص در کل استان ۹۵۶۳ کیلوگرم در هکتار بوده است. بیشترین میزان عملکرد در هکتار محصولات باغی مربوط به شهرستان حاجی آباد، ۱۱۰۲۲ کیلوگرم در هکتار و پس از آن شهرستان رودان با ۱۰۸۹۸ کیلوگرم در هکتار گزارش گردیده است. سهم شهرستان بندرعباس از این شاخص ۶۵۴۹ کیلوگرم در هکتار به‌دست آمده است که بعد از شهرستان بندرلنگه پایین‌ترین میزان عملکرد در هکتار محصولات باغی را در استان داشته است.

خاطر نشان می‌سازد که شهرستان‌های ابوموسی و قشم فاقد باغ می‌باشند.

- د/مداری

از زیربخش‌های مهم بخش کشاورزی می‌توان به دامداری اشاره نمود. این فعالیت تولیدی که تأمین‌کننده پروتئین مورد نیاز جامعه می‌باشد از قدیم الایام به شیوه سنتی در اقصی نقاط کشور رایج بوده است و به‌طور یقین استان هرمزگان از این قضیه مستثنی نیست. بررسی‌های انجام شده در رابطه با مقدار دام موجود در استان بر حسب دام بزرگ شامل گاو، گوساله و شتر و دام کوچک شامل گوسفند و بز نشان می‌دهد که در سال ۱۳۷۹ تعداد کل دام بزرگ استان ۶۶۵۰۸ رأس و تعداد دام کوچک ۹۴۴۹۹۰ رأس بوده است.

توزیع تعداد دام موجود استان برحسب شهرستان بیانگر این واقعیت است که در میان شهرستان‌های استان از نظر برخورداری از دام بزرگ، شهرستان میناب با ۲۸/۸ درصد کل دام‌های بزرگ موجود، مقام اول را دارا بوده و پس از آن شهرستان بندرعباس با ۲۷/۳ درصد از تعداد دام بزرگ مقام دوم را داشته است. از لحاظ برخورداری از دام کوچک، شهرستان حاجی‌آباد با ۲۶/۳ درصد و شهرستان بندرعباس با ۲۳/۶ درصد به ترتیب بیشترین سهم را از تعداد دام کوچک در استان داشته‌اند. براین اساس ملاحظه می‌گردد که شهرستان بندرعباس از لحاظ دامداری (تعداد موجود) در میان شهرستان‌های استان از موقعیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد.

در جدول شماره ۷ توزیع دام استان برحسب نوع دام و به تفکیک شهرستان نشان داده شده است.

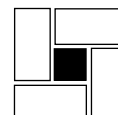
جدول شماره ۷: توزیع دام استان در سال ۱۳۷۹ برحسب نوع دام و به تفکیک شهرستان

ردیف	شهرستان	دام بزرگ (رأس) *		دام کوچک (رأس) **	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد
	کل استان	۶۶۵۰۸	۱۰۰/۰	۹۴۴۹۹۰	۱۰۰/۰
۱	ابوموسی	۰	۰	۰	۰
۲	بندرعباس	۱۸۱۳۴	۲۷/۳	۲۲۳۵۱۶	۲۳/۶
۳	بندرلنگه	۸۸۷۹	۱۳/۳	۱۳۷۹۵۰	۱۴/۶
۴	جاسک	۷۶۱۳	۱۱/۴	۹۸۴۵۶	۱۰/۴
۵	حاجی آباد	۵۰۳۹	۷/۶	۲۴۸۸۳۰	۲۶/۳
۶	رودان	۴۷۰۸	۷/۱	۷۶۳۹۷	۸/۱
۷	قشم	۲۲۵۲	۳/۴	۱۶۴۸۷	۱/۷
۸	میناب	۱۹۱۶۱	۲۸/۸	۱۴۳۳۵۴	۱۵/۲

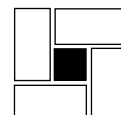
* دام بزرگ شامل گاو و شترمی باشد.

** دام کوچک شامل گوسفند و بز می باشد.

براساس اطلاعات موجود در آمارنامه سال ۱۳۷۵ استان هرمزگان که توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان انتشار یافته است، در کل استان در مجموع ۱۸ واحد دامداری صنعتی دایر و مشغول فعالیت بوده است که از این تعداد ۷ واحد گاوداری شیری، ۴ واحد گاوداری پرواری، ۵ واحد گاوداری دورگ و دو واحد به گوسفندداری مشغول بوده است. بررسی توزیع واحدهای دامداری صنعتی برحسب شهرستان در استان نشان دهنده آن است که شهرستان های ابوموسی و قشم فاقد این فعالیت می باشند و در شهرستان جاسک و رودان تنها یک واحد دامداری گزارش گردیده است. بیشترین تعداد واحدهای دامداری صنعتی در استان مربوط به شهرستان های بندرعباس و میناب می باشد که در هریک ۵ واحد دامداری صنعتی با اخذ مجوز از دستگاه های ذی ربط مشغول به فعالیت بوده اند.

سهم شهرستان بندرعباس از تعداد واحدهای صنعتی گاوداری شیری ۴۲/۹ درصد، از واحدهای صنعتی گاوداری دورگ ۲۰ درصد و واحدهای صنعتی گوسفندداری ۵۰ درصد می باشد و به طوری که عنوان شد از این حیث دارای جایگاه ویژه ای در استان می باشد. میزان ظرفیت مجموع گاوداری های صنعتی استان اعم از شیری، پرواری و دورگ ۲۴۳۰ رأس و گوسفندداری ۹۰۰ رأس می باشد. در جدول شماره ۸ توزیع گاوداری و گوسفندداری های صنعتی استان برحسب نوع واحد و به تفکیک شهرستان نشان داده شده است.

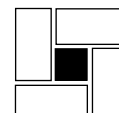
جدول شماره ۸: توزیع گاوداری‌ها و گوسفندداری‌های صنعتی استان در سال ۱۳۷۹

ردیف	شهرستان	گاوداری شیری				گاوداری پرواری				گاوداری دورگ				گوسفندداری			
		تعداد (واحد)	درصد	ظرفیت (رأس)	درصد	تعداد (واحد)	درصد	ظرفیت (رأس)	درصد	تعداد (واحد)	درصد	ظرفیت (رأس)	درصد	تعداد (واحد)	درصد	ظرفیت (رأس)	درصد
	کل استان	۷	۱۰۰/۰	۴۳۰	۱۰۰/۰	۴	۱۰۰/۰	۳۰۰	۱۰۰/۰	۵	۱۰۰/۰	۱۷۰۰	۱۰۰/۰	۲	۱۰۰/۰	۹۰۰	۱۰۰/۰
۱	ابوموسی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲	بندرعباس	۳	۴۲/۸	۲۸۰	۶۵/۱	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۲۵۰	۲۰/۰	۱	۱۴/۷	۵۰۰	۵۶/۰
۳	بندرلنگه	۱	۱۴/۳	۳۰	۷/۰	۱	۲۵/۰	۵۰	۱۶/۷	۱	۱۱/۸	۲۰۰	۲۰/۰	۰	۰	۰	۰
۴	جاسک	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱۴/۷	۲۵۰	۲۰/۰	۰	۰	۰	۰
۵	حاجی‌آباد	۱	۱۴/۳	۶۰	۱۴/۰	۰	۰	۰	۰	۲	۵۸/۸	۱۰۰۰	۴۰/۰	۰	۰	۰	۰
۶	رودان	۱	۱۴/۳	۴۰	۹/۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷	قشم	۰		۰		۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	میناب	۱	۱۴/۳	۲۰	۴/۶	۳	۷۵/۰	۲۵۰	۸۳/۳	۰	۰	۰	۰	۱	۵۰/۰	۴۰۰	۴۴/۰

به طوری که عنوان شد زیربخش دام و طیور از زیربخش های مهم و تولیدی بخش کشاورزی به شمار می آید و به طوری که ملاحظه گردید اجمالا "ویژگی های دامداری استان مورد بررسی قرار گرفت. در این بخش از گزارش با توجه به اهمیت تولید گوشت سفید به بررسی مرغداری های موجود در استان و تعداد طیور بومی پرداخته می شود.

آمار ارایه شده توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان هرمزگان تعداد طیور بومی موجود در استان را ۵۷۳۳۰۰ قطعه نشان می دهد که بیشترین سهم آن با ۲۵۹۰۰۰ قطعه یعنی ۴۵/۲ درصد کل طیور بومی موجود در استان مربوط به شهرستان حاجی آباد بوده است. سهم شهرستان بندرعباس نیز با احتساب ۱۸۰۰۰۰ قطعه طیور بومی موجود ۳۱/۴ درصد کل استان می باشد. براین اساس ملاحظه می گردد که شهرستان بندرعباس از نظر برخورداری از تعداد طیور بومی و یا به بیان دیگر پرورش سنتی ماکیان، جایگاه ویژه ای در سطح استان دارا می باشد. در میان شهرستان های استان، ابوموسی فاقد امکان پرورش طیور چه به صورت بومی و چه به صورت صنعتی گزارش گردیده است و بعد از آن شهرستان جاسک با ۱/۲ درصد تعداد طیور بومی موجود در استان از کمترین سهم در میان شهرستان های استان برخوردار بوده است.

تعداد واحدهای مرغداری صنعتی موجود در استان که به طور کلی به پرورش مرغ گوشتی اشتغال دارند ۹۳ واحد گزارش گردیده است که در مجموع از ظرفیتی معادل ۱۶۴۹۰۰۰ قطعه برخوردار بوده است. در میان شهرستان های استان، شهرستان بندرعباس با دارا بودن ۵۹ واحد مرغداری صنعتی یعنی با اختصاص ۶۳/۴ درصد از کل مرغداری های استان رتبه اول و نقش کاملاً ویژه ای در قیاس با سایر شهرستان های استان در ارتباط با این فعالیت تولیدی برخوردار بوده است. به بیان دیگر ۶۶/۳ درصد از کل ظرفیت موجود مرغداری های صنعتی استان مربوط به شهرستان بندرعباس می باشد. به غیر از شهرستان ابوموسی که فاقد مرغداری است کمترین تعداد

مرغداری‌های موجود در استان مربوط به شهرستان قشم با یک واحد مرغداری به ظرفیت ۲۰۰۰۰ قطعه می‌باشد.

در جدول شماره ۹ توزیع طیور استان برحسب بومی و صنعتی و به تفکیک شهرستان نشان داده شده است.

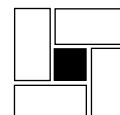
جدول شماره ۹: توزیع طیور استان در سال ۱۳۷۹ برحسب طیور بومی و صنعتی

ردیف	شهرستان	طیور صنعتی مرغداری گوشتی (قطعه)				طیور بومی (قطعه)	
		تعداد	درصد	ظرفیت	درصد	تعداد	درصد
	کل استان	۹۳	۱۰۰/۰	۱۶۴۹۰۰۰	۱۰۰/۰	۵۷۳۳۰۰	۱۰۰/۰
۱	ابوموسی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲	بندرعباس	۵۹	۶۳/۴	۱۰۹۴۰۰۰	۶۶/۳	۱۸۰۰۰	۳۱/۴
۳	بندرلنگه	۱۱	۱۱/۸	۱۸۲۰۰۰	۱۱/۰	۵۱۲۰۰	۸/۹
۴	جاسک	۳	۳/۲	۶۴۰۰۰	۳/۹	۶۹۰۰	۱/۲
۵	حاجی‌آباد	۶	۶/۴	۱۰۵۰۰۰	۶/۳	۲۵۹۰۰۰	۴۵/۲
۶	رودان	۵	۵/۴	۸۷۰۰۰	۵/۳	۹۴۰۰	۱/۶
۷	قشم	۱	۱/۱	۲۰۰۰۰	۱/۲	۳۴۹۰۰	۶/۱
۸	میناب	۸	۸/۶	۹۷۰۰۰	۵/۹	۳۱۹۰۰	۵/۶

- ماهی‌گیری و شیلات

همان‌گونه که در ابتدای گزارش ویژگی‌های اقتصادی استان عنوان شد، یکی از عمومی‌ترین فعالیت‌های اقتصادی استان را شیلات تشکیل می‌دهد. این فعالیت با تکیه بر توسعه طرح‌های پرورش میگو در استخر، توسعه صید صنعتی و به خصوص استفاده از ذخایر ماهیان میکتوفید که مواد اولیه طرح‌های تولید پرورش ماهی و روغن ماهی را تشکیل می‌دهد، می‌تواند زمینه لازم را گونه‌ای فراهم سازد که فعالیت‌های شیلاتی به عنوان یکی از محورهای اصلی توسعه استان به‌شمار آید.

به‌طوری که در گزارش اصول کلی توسعه استان هرمزگان در افق ۱۴۰۰ که توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی انتشار یافته است، میزان صید در حال حاضر ۵۵ هزارتن گزارش گردیده

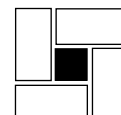

است که این میزان قابلیت گسترش تا ۸۵ هزار تن و افزایش توان تولید طرح‌های پرورش میگو تا ۱۰ هزار تن و ... را دارا می‌باشد.

به استناد آمار مندرج در آمار نامه سال ۱۳۷۹ استان در سه شهرستان رودان، بندرعباس و میناب با استفاده از سدهای خاکی کوتاه توسط سازمان جهاد کشاورزی و یا بخش خصوصی اقدام به پرورش ماهی صورت گرفته است. به‌طوری که در جدول شماره ۱۰ نشان داده شده است سازمان جهاد کشاورزی اقدام به احداث سه مرکز پرورش ماهی در شهرستان رودان در مجموع به ظرفیت برداشت ۷ تن نموده است. بخش خصوصی نیز در شهرستان‌های بندرعباس و میناب اقدام به ایجاد دو مرکز پرورش ماهی نموده است. در جدول شماره ۱۰ مشخصات هریک از پنج واحد تولید ماهی پرورشی در سطح استان هرمزگان نشان داده شده است.

میزان کل آبزیان صید شده در سال ۱۳۷۹ از نقاط ساحلی استان ۶۷۱۷۴۷۲۹ کیلوگرم گزارش گردیده است که از این تعداد ۶۴۱۶۰۲۰۲ کیلوگرم ماهی خوراکی و بقیه ماهی غیرخوراکی بوده که به مصرف خوراک دام و طیور رسیده است.

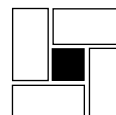
پرورش میگو در شهرستان میناب در ۳۹ واحد پرورش میگو در مجموع در مساحتی معادل ۴۴۴ هکتار صورت می‌گیرد که میزان تولید آن در سال ۱۳۷۹ برابر ۸۴۸۷۴۳ کیلوگرم بوده است. از میان انواع آبزیان صید شده، ۲۷ نوع کفزی، ۳ نوع سطح‌زی ریز، ۱۱ نوع سطح‌زی درشت و ۷ نوع غیرخوراکی بوده است. در جدول شماره ۱۱ نوع و میزان ماهیان صید شده استان در سال ۱۳۷۹ نشان داده شده است.

جدول شماره ۱۰: میزان تولید پرورش ماهی^۱ استان در سال ۱۳۷۹

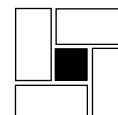
ردیف	شهرستان	منبع آبی		موقعیت جغرافیایی منبع آبی	مساحت (هکتار)	میزان رها سازی بچه ماهی (هزار قطعه)	میزان برداشت (تن)	مالکیت
		نام	نوع					
۱	رودان	سلطان محمد	خاکی	رودان	۴-۱۲	۳۵	۴	جهاد سازندگی
۲	رودان	سد گاوکشی	خاکی	رودان	۳/۵-۱۲	۱۵	۳	جهاد سازندگی
۳	رودان	سیامغان	ملاتی	رودان	۳-۸	۱۶/۲	۰	جهاد سازندگی
۴	بندر عباس	دوکوهه سلرد	خاکی	سیاهو	۰/۵-۲	۳	۰	خصوصی
۵	میناب	سد استقلال	بتونی	میناب	۱۵۰۰-۲۰۰۰	۱۷۰۰	۱۵-۲۰	خصوصی

^۱ پرورش ماهی در سدهای خاکی کوتاه صورت می گیرد.

جدول شماره ۱۱: نوع و میزان آبیان صید شده استان در سال ۱۳۷۹

نام آبی	گونه آبی	میزان صید (کیلوگرم)	نام آبی	گونه آبی	میزان صید (کیلوگرم)
جمع کل		۶۷۱۷۴۷۲۹	صافی	کف زی	۱۴۸۲۱۸
حلوا سفید	کف زی	۱۴۸۰۵۸۲	ساردین	سطح زی ریز	۶۶۲۴۷۸۱
حلوا سیاه	کف زی	۵۰۶۱۷۲	گواف	سطح زی ریز	۳۵۴۱۷
دم ریش	کف زی	۶۹۷۵۹	طلال	سطح زی ریز	۵۴۳۵۴۰
زمین کن	کف زی	۵۵۸۰۴	بیاہ	سطح زی درشت	۲۸۱۶
سرخو	کف زی	۵۶۳۸۰۶	سارم	سطح زی درشت	۱۹۸۴۸۹۸
سنگسر	کف زی	۸۱۵۸۴۳	صبور	سطح زی درشت	۷۹۹۵
شوریده	کف زی	۱۰۱۹۳۲۷	زرده	سطح زی درشت	۲۵۵۶۹۸۴
شعری	کف زی	۲۲۳۷۹۹	بچه زرده	سطح زی درشت	۰
کوثر	کف زی	۱۱۸۴۹۴۷	سه کلاه	سطح زی درشت	۲۹۲۴۶۴
کفشک	کف زی	۲۳۹۸۸۸	شیرماهی	سطح زی درشت	۲۰۸۳۹۵۸
گیش	کف زی	۱۴۵۳۳۰۵	قباد	سطح زی درشت	۱۵۸۴۹۹۸
میش ماهی	کف زی	۱۴۰۶۳۶۷	هوور	سطح زی درشت	۲۲۳۵۷۸۸۴
هامور	کف زی	۶۱۲۴۳۶	بچه هوور	سطح زی درشت	۰
حسون	کف زی	۶۸۸۹۹۲	کوسه ماهی	کف زی	۲۵۹۸۰۱۵
شبه شوریده	کف زی	۱۹۱۸۳۱	گیدر	سطح زی درشت	۴۹۳۱۹۶
عروس	کف زی	۲۹۳۱۳۱	خرچنگ	غیرخوراکی	۵۸۹۹۶
چمن	کف زی	۱۸۱۶۵۳	اره ماهی	غیرخوراکی	۶۶۲
مارلین	کف زی	۱۰۲۰۳۲	سفره ماهی	غیرخوراکی	۲۶۲۷۶۵
راشکو	کف زی	۴۲۱۴۰	ماهی مرکب	غیرخوراکی	۱۳۴۲۹۹۷
سلطان ابراهیم	کف زی	۹۳۷۶۵۹	سوس ماهی	غیرخوراکی	۲۵۶۶۶
شانگ	کف زی	۲۳۰۴۲۷	یال اسبی	غیرخوراکی	۹۴۷۷۵۶
طوطی ماهی	کف زی	۹۸۷۷	گرپه ماهی	غیرخوراکی	۳۷۵۶۸۵
پرستو	کف زی	۱۱۵۰۶	میگو	کف زی	۲۰۰۹۹۸۵
خارو	کف زی	۱۵۷۴۰۹۵	سایر	-	۶۹۳۹۶۷۵

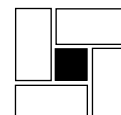
صنعت

به طوری که عنوان شد محور دوم توسعه استان هرمزگان را صنعت تشکیل می‌دهد. با توجه به اینکه مرکز استان هرمزگان یعنی شهر بندرعباس در جوار بندرگاه‌های مهم شهید رجایی و شهیدباهنر یکی از مبادی اصلی ورود و صدور کالا به شمار می‌آید و از طرفی دسترسی به منابع غنی ذخایر دریایی و ... صنایع استان را از طیف گسترده‌ای شامل صنایع صادراتی، صنایع تبدیلی و صنایع شیلاتی تشکیل می‌دهد، از سوی دیگر دو جزیره مهم قشم و کیش به عنوان مناطق آزاد تجاری- صنعتی عمل می‌نمایند، منطقه ویژه اقتصادی بندر شهیدرجایی نیز از مزیت‌های موجود و بااهمیت استان به حساب می‌آید که باعث شده است تا صنعت، نقشی محوری در توسعه استان ایفا نماید.

علاوه بر مزیت‌های مورد اشاره بایستی به وجود زیربنای و زیرساخت‌های نیرومند شامل شبکه‌های آب و برق و برخورداری از سیستم حمل و نقل جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی، بندرگاه‌های عظیم شهید رجایی و شهیدباهنر، اسکله‌ها و انبارهای متعدد موجود، ذخایر گاز و منابع طبیعی پایه نظیر آب زیان، محصولات کشاورزی و ... اشاره نمود.

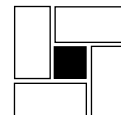
همین ویژگی‌های ممتاز استان است که سبب گردیده تا بخش صنعت پس از بخش خدمات بیشترین نقش را در اقتصاد، ایجاد اشتغال و نهایتاً "توسعه اقتصادی استان داشته باشد.

قبل از پرداختن به ترکیب صنایع موجود استان لازم است اشاره گردد که به دلیل وجود مناطق آزاد تجاری- صنعتی قشم و کیش و منطقه ویژه اقتصادی بندر شهید رجایی و با توجه به نوع صنایع احداث شده، ملاحظه می‌گردد که این صنایع از عملکردهای ملی برخوردار می‌باشند. به عنوان مثال می‌توان صنایع آلومینیوم، کشتی‌سازی و ... را نام برد.

براساس آخرین اطلاعات منتشرشده توسط سازمان صنایع و معادن استان هرمزگان که تحت عنوان سیمای صنعت و معدن هرمزگان در سال ۱۳۸۱ انتشار یافته است، صنایع به چند بخش مهم از نظر وابستگی سازمانی تقسیم می‌گردند.

نخست آن گروه از صنایع که تحت پوشش سازمان صنایع و معادن استان فعالیت می‌نمایند. این گروه از صنایع شامل ۳۸۵ کارگاه صنعتی می‌باشند که بیشترین سهم در میان آنها با ۳۰/۶ درصد مربوط به محصولات غذایی و آشامیدنی است. این دسته از صنایع ۱۱۸ کارگاه را تشکیل می‌دهند. صنایع کانی غیرفلزی با اختصاص ۲۸/۱ درصد از کل کارگاه‌های استان به خود در رتبه دوم از نظر فراوانی واحدهای مربوطه قرار گرفته‌اند. در جدول شماره ۱۲ توزیع واحدهای صنعتی تحت پوشش سازمان صنایع و معادن استان هرمزگان به تفکیک نوع صنعت نشان داده شده است.

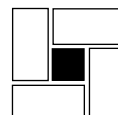

جدول شماره ۱۲ : توزیع واحدهای صنعتی تحت پوشش سازمان صنایع و معادن استان هرمزگان

نوع صنعت	تعداد	درصد
انتشار، تکثیر و چاپ	۳	۰/۸
پوشاک، عمل آوری پوست و خز	۱۰	۲/۶
چوب و محصولات چوبی به جز میل	۹	۲/۳
ساخت فلزات اساسی	۴	۱/۰
محصولات فلزی فابریکی	۲۸	۷/۳
ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۱	۰/۳
ساخت مواد و محصولات کاغذی	۶	۱/۶
ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۸	۲/۱
ساخت منسوجات	۸	۲/۱
وسایل نقلیه موتوری	۱	۰/۳
سایر تجهیزات حمل و نقل	۵۶	۱۴/۵
کانی غیرفلزی	۱۰۸	۲۸/۱
نفت و فرآورده های حاصل از نفت	۵	۱/۳
ماشین آلات و دستگاه های برقی	۱	۰/۳
مبلمان و سایر محصولات	۵	۱/۳
محصولات لاستیکی و پلاستیکی	۱۴	۳/۶
محصولات غذایی و آشامیدنی	۱۱۸	۳۰/۶
جمع	۳۸۵	۱۰۰/۰

خاطر نشان می سازد تا پایان سال ۱۳۸۰ سازمان صنایع و معادن استان در راستای پیشبرد اهداف وزارت صنایع و معادن تعداد ۴۱۵ فقره جواز تأسیس با ظرفیت اشتغال ۱۰۳۲۳ نفر، تعداد ۸۷ فقره پروانه تأسیس با ظرفیت اشتغال ۱۰۹۶ نفر، تعداد ۳۷۴ فقره پروانه بهره برداری با ظرفیت اشتغال ۷۹۹۳ نفر و تعداد ۹ فقره کارت شناسایی به ظرفیت ۸۳ نفر صادر نموده است.

در جدول شماره ۱۳ وضعیت صادرات فرآورده های صنعتی برحسب نوع محصول، ارزش و بازار صادراتی در سال ۱۳۸۰ نشان داده شده است.

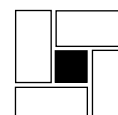

جدول شماره ۱۳ : وضعیت صادرات فرآورده‌های صنعتی برحسب نوع محصول، ارزش و بازار صادراتی در سال ۱۳۸۰

نوع محصولات	ارزش صادراتی (دلار)	بازار صادراتی
کلینکر سیمان (فله و پاکتی)	۱۶۳۸۹۳۸۲/۹	کشورهای افریقایی و آسیایی
پودر گچ ساختمانی	۲۱۶۰۰	—
سکوی نفتی و متعلقات	۲۰۴۹۵۸۱/۹	امارات متحده عربی
شمس آلومینیوم (کیلوگرم ۴۵۶۰۲۵۰)	۵۴۷۲۳۰۰	هندوستان، امارات، ژاپن، یونان و پاکستان
ماهی مرکب، میگو و خرچنگ منجمد	۶۸۳۳۹۸/۷	امارات متحده، تایلند، اسپانیا، فرانسه، ایتالیا، ژاپن، انگلستان، کره جنوبی، کویت
شمس روی	۱۲۵۹۶۶۰	عربستان، هند و دبی
جمع	۲۵۸۷۵۹۲۲/۶	—

بخش دوم صنایع استان را صناعی تشکیل می‌دهند که متولی ایجاد آن سازمان جهاد کشاورزی استان می‌باشد و یا به عبارتی دیگر صنایع روستایی استان را شامل می‌گردد. قبل از پرداختن به نحوه توزیع این کارگاه‌ها برحسب نوع صنعت لازم است مطالب ذیل مورد توجه قرار گیرد:

سازمان جهاد کشاورزی استان اولویت را با طرح‌هایی می‌داند که وابستگی عمده طرح به منابع اولیه محلی یا قابل تأمین در داخل کشور داشته باشد و از نظر تکنولوژی قابلیت ایجاد و بهره‌برداری در مناطق روستایی و زمینه ایجاد اشتغال را داشته باشد. از لحاظ محدوده بازار نیز ضمن تأمین نیازهای محلی بتواند تأمین‌کننده نیاز ملی باشد و در صورت دارا بودن کیفیت مطلوب قادر به صدور کالاهای خود به خارج از کشور باشد. با توجه به این نکات اولویت ایجاد صنایع روستایی در استان مذکور به ترتیب زیر عنوان شده است:

الف) صنایع عمل‌آوری، تبدیل، فرآوری، بسته‌بندی و نگهداری محصولات کشاورزی، به‌ویژه

صنایع مرتبط با دام و طیور، جنگل و مرتع و شیلات و آبزیان

ب) صنایع تولید و تعمیر ادوات و ابزارآلات کشاورزی، دامداری و صیادی

پ) صنایع چوب و سلولزی

ت) صنایع کانی غیرفلزی

ث) صنایع پوشاک و چرم

ج) سایر صنایع روستایی اشتغال‌زا

از اهداف دیگر سازمان مذکور تثبیت اشتغال در صنایع دستی و فرش دستباف می‌باشد. در

این ارتباط اهداف متعددی را نیز دنبال می‌نماید که عبارتند از:

الف) افزایش کیفیت تولید و در نتیجه افزایش افزودهٔ محصول

ب) تنوع بخشیدن به تولید و افزایش کاربری محصول با اجرای طرح‌های تحقیقاتی، آموزشی و

نمونه‌سازی

پ) بازاریابی و صادراتی نمودن محصول با هدف ارزآوری، افزایش تولید و افزایش درآمد با

تشکیل تعاونی‌های تولیدی.

در این ارتباط عملکرد سازمان جهاد کشاورزی در زمینهٔ فرش و صنایع دستی تا پایان سال

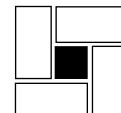
۱۳۸۰ شامل موارد زیر گزارش گردیده است:

الف) صدور کارت شناسایی فرش و صنایع دستی، ۴۷۵۲ فقره

ب) تشکیل شرکت‌های فرش و صنایع دستی، ۴ فقره

پ) احداث مجتمع‌های تولیدی - آموزشی در منطقهٔ بشاگرد، ۳ باب

ت) آموزش روستاییان در زمینهٔ فرش و صنایع دستی، ۵۴۰۰۰ نفر در روز

ث) اجرای طرح بقا و بهداشتی کردن کارگاه‌های قالی‌بافی با ارایه تسهیلات بانکی، ۷۴۹ فقره به

مبلغ ۱۹۶۲ میلیون ریال تسهیلات بانکی

ج) کمک در جهت تأمین منابع مالی از محل تسهیلات بانکی تبصره‌ای و سایر منابع به تعداد

۱۴۵۰ نفر و مبلغ ۳۴۰۴/۵ میلیون ریال.

به استناد آمار مندرج در بخش دوم کتاب سیمای صنعت و معدن هرمزگان که در سال ۱۳۸۱

انتشار یافته است، در مجموع ۱۰۲ واحد کارگاهی روستایی در استان دایر می‌باشد که ۵۹ واحد آن

یعنی ۵۷/۸ درصد کل کارگاه‌های صنعتی روستایی مربوط به صنایع کانی غیرفلزی بوده است.

تعداد ۲۰ کارگاه نزدیک به ۲۰ درصد کل کارگاه‌ها نیز جزو صنایع غذایی، دارویی و بهداشتی

گزارش گردیده است.

سایر انواع کارگاه‌های صنعتی درصدهای نسبتاً کمی را به خود اختصاص داده‌اند. در جدول

شماره ۱۴ توزیع کارگاه‌های صنعتی و روستایی که تحت پوشش سازمان جهاد کشاورزی استان

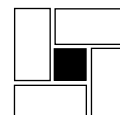
هرمزگان می‌باشد، نشان داده شده است.

جدول شماره ۱۴: توزیع کارگاه‌های صنعتی روستایی تحت پوشش سازمان جهاد کشاورزی

نوع صنعت	تعداد	درصد
غذایی، دارویی و بهداشتی	۲۰	۱۹/۶
کانی غیرفلزی	۵۹	۵۷/۸
نساجی و پوشاک	۱	۱/۰
فلزی و لوازم خانگی	۴	۳/۹
خدماتی	۲	۲/۰
سایر تجهیزات حمل و نقل	۸	۷/۸
شیمیایی و سلولزی	۸	۷/۸
جمع	۱۰۲	۱۰۰/۰

بخش سوم از صنایع موجود استان مربوط به مناطق آزاد تجاری- صنعتی کیش و قشم

می‌باشد. براساس بررسی‌های انجام‌شده، تعداد واحدهای صنعتی موجود در قشم ۶۸ کارگاه صنعتی

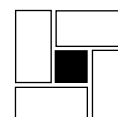

گزارش گردیده است که بیشترین درصد آنها را تجهیزات حمل و نقل با ۲۳/۵ درصد تشکیل می‌دهد و بعد از آن کارگاه‌های نساجی و پوشاک با ۱۴/۷ و صنایع شیمیایی و سلولزی با ۱۳/۲ درصد در مراحل بعد قرار داشته‌اند. کمترین درصد مربوط به نفت و فرآورده‌های حاصل از نفت می‌باشد که معادل ۲/۹ محاسبه شده است. در جدول شماره ۱۵ توزیع واحدهای صنعتی موجود در منطقه آزاد قشم به تفکیک نوع صنعت نشان داده شده است.

جدول شماره ۱۵: توزیع واحدهای صنعتی موجود در منطقه آزاد قشم

نوع صنعت	تعداد	درصد
غذایی، دارویی و بهداشتی	۷	۱۰/۳
کانی غیرفلزی	۵	۷/۴
تجهیزات حمل و نقل	۱۶	۲۳/۵
نفت و فرآورده‌های حاصل از نفت	۲	۲/۹
شیمیایی و سلولزی	۹	۱۳/۲
برق و الکترونیک	۸	۱۱/۸
نساجی و پوشاک	۱۰	۱۴/۷
خودرو نیروی محرکه	۴	۵/۹
فلزی و لوازم خانگی	۷	۱۰/۳
جمع	۶۸	۱۰۰/۰

سازمان منطقه آزاد کیش با برنامه‌ریزی وسیع در چارچوب طرح جامع کیش، به منظور ایجاد زیرساخت‌های لازم برای توسعه صنعتی جزیره، اقدامات متعددی از جمله توسعه شبکه برق، آب آشامیدنی و صنعتی، شبکه فاضلاب صنعتی و شهری، شبکه حمل و نقل دریایی و هوایی و ... انجام داده است و اولویت سرمایه‌گذاری در بخش صنعت را به ترتیب صفحه بعد قرار داده است:

الف) صنایعی که دارای دانش نوین و پیشرفته باشند.

ب) صنایعی که قابلیت صدور کالاهای ساخته شده را داشته باشند.

پ) صنایع خودروسازی

ت) صنایع تولید لوازم الکترونیک و کامپیوتر

ث) صنایع تولید لوازم صوتی و کامپیوتری

ج) صنایع تولید لوازم پزشکی، دندانپزشکی و دارویی

چ) صنایع تولید لوازم خانگی

ح) صنایع پوشاک و نساجی

خ) صنایع بسته بندی نوین

د) صنایع غذایی، دارویی و بهداشتی

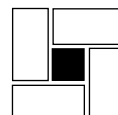
با اهداف و اولویت بندی فوق و به منظور تمرکز فعالیت های صنعتی، انبارداری، خدمات

صنعتی و تولید مصالح ساختمانی در حال حاضر در مجموع ۵ شهرک صنعتی در کیش احداث شده

است که مشخصات آنها در جدول شماره ۱۶ درج گردیده است.

جدول شماره ۱۶: مشخصات شهرک های صنعتی موجود در کیش

نام شهرک صنعتی	مساحت فعلی (هکتار)
شهرک شماره یک (درخت سبز)	۲۸
شهرک شماره دو (گلدیس)	۵/۱۲
شهرک شماره سه (کیش خودرو)	۶۰
شهرک شماره چهار (تولید مصالح ساختمانی)	۲۳
شهرک شماره پنج (شهرک هرمز)	۷/۶

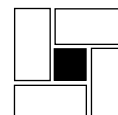

در مجموع در کیش ۶۷ واحد صنعتی فعال می‌باشد که ۱۸ واحد آن یعنی ۲۶/۹ درصد کل واحدهای صنعتی موجود به صنایع نساجی و پوشاک اختصاص یافته است. صنایع شیمیایی و سلولزی و صنایع برق و الکترونیک به ترتیب با اختصاص ۱۹/۴ و ۱۶/۴ درصد در مراتب بعد، از نظر تعداد قرار گرفته‌اند. در جدول شماره ۱۷ توزیع واحدهای صنعتی موجود در جزیره کیش به تفکیک صنعت نشان داده شده است.

جدول شماره ۱۷ : توزیع واحدهای صنعتی موجود در کیش برحسب نوع صنعت

نوع صنعت	تعداد	درصد
برق و الکترونیک	۱۱	۱۶/۴
خودرو نیرو محرکه	۴	۶/۰
شیمیایی و سلولزی	۱۳	۱۹/۴
نساجی و پوشاک	۱۸	۲۶/۹
غذایی، دارویی و بهداشتی	۹	۱۳/۴
فلزی و لوازم خانگی	۶	۹/۰
تکثیر، چاپ و انتشار	۱	۱/۵
نفت و فرآورده‌های حاصل از نفت	۱	۱/۵
سایر تجهیزات حمل و نقل	۱	۱/۵
کانی غیر فلزی	۳	۴/۵
جمع	۶۷	۱۰۰/۰

در یک جمع‌بندی کلی از صنایع موجود در استان چنین به دست می‌آید که در مجموع تعداد ۶۲۲ واحد صنعتی در سطح استان فعال می‌باشند که نشان از اهمیت صنعت به عنوان دومین محور توسعه استان دارد.

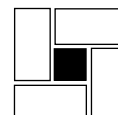

آمار مندرج در آمارنامه سال ۱۳۷۹ استان هرمزگان حکایت از آن دارد که معادن در حال بهره‌برداری استان در سال مذکور شامل ۴۵ معدن سطح‌الارضی در کل استان و ۲ معدن کرومیت در شهرستان رودان بوده است. تعداد شاغلان این معادن ۵۶۶ نفر و میزان استخراج از این معادن در سال ۱۳۷۹ برابر ۳۲۳۵۱۱۳/۵۷ تن می‌باشد. همچنین عنوان گردیده است که در سال مذکور ۴۳ جواز تأسیس و ۱۶ پرونده بهره‌برداری از سوی سازمان صنایع و معادن استان صادر گردیده است.

قابلیت‌های معدنی استان به استناد گزارش اصول کلی توسعه استان هرمزگان در افق ۱۴۰۰ که توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان تهیه گردیده، در حد متوسط ارزیابی شده است و این در حالی است که وجود منابع غنی خاک سرخ، کرومیت، نمک و گچ، توانایی استان را برای توسعه صادرات مواد خام معدنی و گسترش صنایع کانی غیرفلزی افزایش داده است.

به استناد آمار موجود تا پایان سال ۱۳۸۰، ۴۹ فقره پروانه اکتشاف، ۱۴ فقره گواهی کشف و ۴۶ فقره پروانه بهره‌برداری معدن صادر گردیده است. به طوری که در گزارش سیمای صنعت و معادن هرمزگان عنوان شده است، بیشترین رقم استخراجی مواد معدنی شامل مارن، آهک، سنگ تزئینی، سنگ گچ و سنگ لاشه می‌باشد. میزان کل اشتغال در بخش معادن دارای مجوز، بالغ بر ۷۲۸ نفر ذکر گردیده است.

جداول شماره ۱۸ و ۱۹ که برگرفته از آمارنامه سال ۱۳۷۹ استان می‌باشد، وضعیت معادن در حال بهره‌برداری و معدن اکتشافی استان را در سال مذکور نشان می‌دهد.

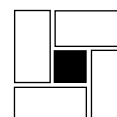

جدول شماره ۱۸ : آمار وضعیت معادن اکتشافی در سال ۱۳۷۹

نوع معدن - وضعیت	تعداد بازدید نظارتی نفر- روز	تعداد معادن در حال اکتشاف
کل استان	۶۶	۲۱
کرومیت	۸	۲
منگنز	۰	۰
سنگ لاشه	۶	۳
سنگ چینی	۱۶	۴
خاک سرخ	۰	۰
مس	۰	۰
سنگ گچ	۲۴	۸
سولفات سدیم	۰	۰
مارن	۴	۲
آهن	۴	۱
ماسه سیلیسی	۴	۱

جدول شماره ۱۹ : آمار وضعیت معادن در حال بهره‌برداری استان در سال ۱۳۷۹

نوع معدن وضعیت	تعداد پرسنل شاغل در معدن	تعداد معادن دارای مجوز	حقوق دولتی جذب شده (ریال)	میزان استخراج (تن)	وضعیت معادن		
					در دست تجهیز	فعال	نیمه فعال و تعطیل
کل استان	۵۶۶	۴۷	۱۴۰۶۳۲۰۸۳۸	۳۲۳۵۱۱۳/۵۷	۴	۲۴	۱۹
خاک سرخ	۳۵	۲	۱۱۶۰۲۵۲۱۹	۴۵۳۲/۳۷	۰	۱	۱
سنگ چینی	۱۳۵	۵	۳۴۶۹۸۷۴۶۲	۲۰۸۶۱۸/۴	۰	۲	۳
سنگ گچ	۸۳	۱۳	۱۹۲۴۳۷۵۰	۱۸۷۵۳۲/۸	۲	۱۱	۰
سنگ لاشه	۱۴۰	۱۶	۴۰۵۳۱۸۷۵	۲۲۵۷۹۸	۰	۵	۱۱
سنگ نمک	۱۲	۲	۰	۰	۱	۰	۱
سنگ آهک	۲۵	۲	۳۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۱۷۳۶۵۱	۰	۱	۱
کرومیت	۷۰	۲	۵۲۲۹۸۰۷۰	۲۸۰۰	۰	۱	۱
مارن	۳۵	۲	۱۵۰۹۵۷۴۶۲	۱۳۴۳۹۶۹	۱	۱	۰
سنگ آهن	۲۰	۲	۳۸۰۲۷۷۰۰۰	۸۳۲۱۲	۰	۲	۰
مرمریت	۱۱	۱	۰	۵۰۰۰	۰	۰	۱

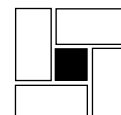

همان‌گونه که قبلاً" نیز عنوان گردید، محور اصلی توسعه استان بر فعالیت‌های بازرگانی استوار است و دلیل این امر نیز به موقعیت ساحلی بودن استان هرمزگان و استقرار شهر بندرعباس به عنوان مرکز استان در حاشیه شمالی خلیج فارس و در کناره تنگه بااهمیت و استراتژیک هرمز برمی‌گردد. همین اهمیت استراتژیک موقعیت استقرار شهر مذکور سبب گردید تا به فاصله اندکی در غرب شهر مذکور دو بندرگاه مهم شهید رجایی و شهیدباهنر احداث گردد. بنابراین به صورت طبیعی این بندرگاه‌ها به عنوان یکی از اصلی‌ترین مبادی ورود و خروج کالا در مقیاس ملی مطرح گردید، به‌خصوص آنکه با وقوع جنگ و ناامن شدن آبادان و خرمشهر که قبل از جنگ اصلی‌ترین مرکز بازرگانی و ورود و خروج کالای ایران به شمار می‌آمد، شهر بندرعباس مورد توجه واقع گردیده و اصلی‌ترین جایگاه را در میان بنادر جنوبی کشور از این حیث به خود اختصاص دهد.

بدیهی است که رونق گرفتن شدید فعالیت‌های بازرگانی به خاطر اهمیت بندرگاه‌های مذکور و همچنین وجود دو منطقه آزاد تجاری- صنعتی قشم و کیش در این استان بر اهمیت این فعالیت‌ها افزوده است. لذا از آنجا که فعالیت‌های بازرگانی یکی از زیرگروه‌ها یا به عبارتی دیگر یکی از گروه‌های عمده بخش خدمات را تشکیل می‌دهد، بنابراین به صورت طبیعی بخش خدمات به اصلی‌ترین بخش اقتصاد استان مبدل شده است.

افزون بر فعالیت‌های بازرگانی گسترش و توسعه فعالیت‌ها در گروه عمده فعالیت حمل و نقل و ارتباطات به دلیل ضرورت جابه‌جایی کالا از انبار به داخل کشور و بالعکس و همچنین جابجایی مسافر از طریق شبکه ارتباطات جاده‌ای، ریلی، دریایی و هوایی بر اهمیت این بخش اقتصادی افزوده است.

از فعالیت‌های دیگر بخش خدمات که اهمیت محوری و استراتژیک در اقتصاد استان و حتی در اقتصاد ملی دارد، می‌توان به فعالیت‌های گردشگری اشاره نمود. برخورداری از ساحل زیبای

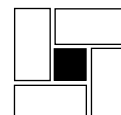

خلیج فارس و دریای عمان، وجود جزایر دارای قابلیت بالای اقتصادی قشم و کیش، وجود ابنیه و یادمان‌های تاریخی و فرهنگی در استان از جمله جزیرهٔ هرمز، هوای بسیار مطبوع و ایده‌آل در فصل زمستان و ایام نوروز در شرایطی که در اغلب نقاط کشور سرما و معضلات ناشی از آن حاکم است و ... عواملی است که به عنوان امکانات و قابلیت‌های صنعت گردشگری در استان مذکور مطرح، قابل برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری است.

خاطر نشان می‌سازد که سفرهای چندمنظوره به این استان به طوری که هم امکان فعالیت‌های اقتصادی در زمینه‌های تجاری-بازرگانی و هم بهره‌گیری از قابلیت‌های گردشگری استان را توأمًا "دارا باشد، قابل برنامه‌ریزی است.

صرف‌نظر از محورهای فوق از آنجا که کماکان بخش دولتی و عمومی یکی از اصلی‌ترین محورهای تأمین اشتغال در جامعهٔ کنونی می‌باشد، بنابراین به صورت طبیعی بخش خدمات در این استان نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای را دارا می‌باشد.

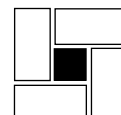
به مطالب فوق بایستی عدم قابلیت توسعه در بخش کشاورزی به دلیل کمبود منابع و عدم سرمایه‌گذاری جهت بارورنمودن کلیهٔ قابلیت‌های استان در حیطه‌های فعالیت مربوط به استخراج معادن و صنعت اشاره نمود.

ث) بررسی وضعیت تجارت و بازرگانی

با عنایت به اینکه شهر بندرعباس کانون اصلی کلیه فعالیت‌های خدماتی استان اعم از فعالیت‌های تجاری- بازرگانی، حمل و نقل و ارتباطات، تمرکز ادارات به دلیل مرکز استان بودن شهر مذکور و گردشگری استان می‌باشد و از آنجا که در گزارش اقتصادی شهر به تفصیل در ارتباط با وضعیت فعالیت‌های بخش خدمات شهر مباحث مربوطه مورد بررسی قرار می‌گیرد. لذا جهت جلوگیری از تکرار مطلب در این بخش از درج وضعیت تفصیلی فعالیت‌های خدماتی استان صرف‌نظر می‌گردد.

خاطر نشان می‌سازد که در میان شهرهای استان هرمزگان از بعد گردشگری و تجاری، جزیره کیش نقش به‌سزایی دارد که در قسمت‌های مختلف به آن اشاره شده است.

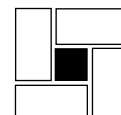
در مباحث قبل تحت عنوان بررسی ویژگی‌های اقتصادی استان هرمزگان تا حدودی به جایگاه و نقش تعیین کننده و قطعی شهر بندرعباس در اقتصاد استان به‌ویژه از حیث صنعت و خدمات اشاره گردید. در این بخش از گزارش ضمن بررسی ویژگی‌های اقتصادی شهر بندرعباس از زوایای مختلف، شامل بررسی نیروی انسانی و تحولات آن، ویژگی بخش‌های اقتصادی شامل کشاورزی، صنعت و خدمات، به مسئله جایگاه شهر بندرعباس در اقتصاد استان دقیق‌تر اشاره خواهد شد.

بدین منظور ضمن استفاده از نتایج سرشماری سال‌های ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ به اطلاعات و اسناد و مدارکی که از دستگاه‌های ذیربط و خصوصاً سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان هرمزگان اخذ گردیده است، استناد می‌گردد.

الف) بررسی نیروی انسانی و اشتغال

شاخص‌های مختلف اشتغال و نیروی انسانی برای جمعیت شهر بندرعباس در سال‌های مختلف مورد بررسی که چهار سرشماری اخیر کشور را شامل می‌گردد مورد بررسی قرار گرفته است تا هم تصویری از آخرین وضعیت نیروی انسانی و اشتغال برای سال ۱۳۷۵ ارائه گردد و هم امکان ارزیابی نحوه تحولات ساختار اشتغال شهر مذکور فراهم گردد.

در جدول شماره ۱ پاره‌ای از شاخص‌های اقتصادی جمعیت شهر بندرعباس در سرشماری‌های مختلف نشان داده شده است. بر این اساس ملاحظه می‌گردد که از کل جمعیت ۲۷۳۵۷۸ نفری ساکن شهر بندرعباس در سال ۱۳۷۵ تعداد ۲۰۲۸۳۵ نفر از سنی معادل یا بیش از ۱۰ سال برخوردار بوده‌اند که به‌صورت بالقوه می‌توانند بازده اقتصادی داشته باشند اما از این تعداد ۶۴۲۳۳ نفرشان شاغل یا بیکار در جستجوی کار بوده و فعال اقتصادی محسوب می‌شده‌اند. لذا ملاحظه

می‌گردد که کمتر از یک سوم کل جمعیت یا به بیان دقیق‌تر $31/7$ درصد کل جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر از نظر اقتصادی فعال بوده‌اند.

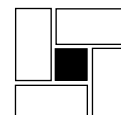
کل شاغلان شهر بندرعباس در سال مذکور ۵۹۸۴۰ نفر گزارش گردیده‌اند. این تعداد $21/9$ درصد کل جمعیت در سال ۱۳۷۵ بوده است براین اساس درصد اشتغال به کل جمعیت $21/9$ درصد به‌دست آمده است.

نرخ بیکاری جمعیت شهر $6/8$ درصد محاسبه شده است که در قیاس با کل کشور و بسیاری از نقاط شهری دیگر کشور از وضعیت مطلوب‌تری برخوردار می‌باشد که این امر به ویژگی‌های اقتصادی شهر و قابلیت‌های آن مربوط می‌شود.

از شاخص‌های مهم دیگر در زمینه اشتغال بار تکفل واقعی است، بدین معنی که مشخص گردد یک فرد شاغل عملاً عهده‌دار تأمین مخارج چند نفر از سایر شهروندان به‌طور متوسط می‌باشد. این شاخص در سال ۱۳۷۵ برابر $3/6$ نفر به‌دست آمده است که رقم بالایی است و بیانگر این مطلب است که فشار اقتصادی قابل توجهی برعهده سرپرستان خانوارها می‌باشد و عملاً امکان پس‌انداز را از خانواده‌ها سلب می‌کند.

بررسی روند تحولات شاخص‌های مذکور در فاصله ۳۰ سال بین سرشماری سال ۱۳۴۵-۷۵ در ۳ دوره ۱۰ ساله بین دو سرشماری متوالی مشخص می‌سازد که در مجموع درصد میزان فعالیت طی ۳۰ سال گذشته یعنی در فاصله سال‌های مورد اشاره کاهش یافته است که بیشتر به مشغله نوجوانان و جوانان به تحصیل و تأخیر در زمان ورود آنها به بازار کار مربوط می‌گردد. و از طرفی نیز عدم انگیزه لازم برای زنان خانه‌دار به مشارکت در امور اقتصادی جامعه و نبود فرصت بروز خلاقیت‌ها سبب کاهش درصد میزان فعالیت شده است.

نسبت اشتغال به جز در فاصله سال‌های ۱۳۴۵-۵۵ و ۱۳۶۵-۷۵ که اندکی افزایش داشته در مجموع در طی ۳۰ ساله ۱۳۴۵-۷۵ کاهش حاصل نموده و از $24/6$ درصد در سال ۱۳۴۵ به $21/9$

درصد در سال ۱۳۴۵ رسیده است. بدیهی است که این امر سبب می‌گردد که بار تکفل واقعی همانگونه که عنوان شد، در مجموع طی ۳۰ سال گذشته افزایش حاصل نماید.

نرخ بیکاری جمعیت که در سال ۱۳۶۵ به حد بالایی معادل ۱۵/۶ درصد رسیده بود در مقطع سرشماری سال ۱۳۷۵ کاهش چشمگیری حاصل می‌نماید و به ۶/۸ درصد می‌رسد. (جدول شماره ۲۰)

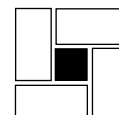
جدول شماره ۲۰: پاره‌ای از شاخص‌های اقتصادی جمعیت شهر بندرعباس در مقاطع مختلف سرشماری

سال	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵
شرح				
کل جمعیت	۳۴۶۲۷	۸۷۹۸۱	۲۰۱۶۴۲	۲۷۳۵۷۸
جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر	۲۳۲۹۶	۶۱۷۹۱	۱۲۴۶۲۲	۲۰۲۸۳۵
جمعیت فعال اقتصادی	۹۲۶۵	۲۶۶۷۱	۴۹۳۲۹	۶۲۴۳۳
جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیشتر	۸۵۲۴	۲۵۳۵۳	۴۱۶۳۱	۵۹۸۴۰
نسبت اشتغال (درصد)	۲۴/۶	۲۸/۸	۲۰/۶	۲۱/۹
درصد میزان فعالیت	۳۹/۸	۴۳/۲	۳۹/۶	۳۱/۷
نرخ بیکاری	۸	۴/۹	۱۵/۶	۶/۸
بار تکفل واقعی	۳/۱	۲/۵	۳/۸	۳/۶

- بررسی توزیع شاغلان برحسب بخش‌های اقتصادی

به‌طوری که عنوان شد کل شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر بندرعباس در سال ۱۳۷۵ معادل ۵۹۸۴۰ نفر بوده است که ۳/۲ درصد آن در بخش کشاورزی و زیرگروه‌های آن مشغول به فعالیت بوده‌اند. اگرچه تعداد شاغلان این بخش از ۲۹۱ نفر در سال ۱۳۴۵ به ۱۹۲۷ نفر در سال ۱۳۷۵ بالغ گردیده است اما سهم شاغلان این بخش به کل شاغلان ساکن شهر با اندک نوساناتی از حدود ۳/۴ درصد به ۳/۲ درصد طی سال‌های ۷۵-۱۳۴۵ تغییر حاصل نموده است.

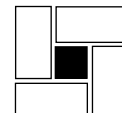
دلیل عمده عدم رشد تعداد و درصد شاغلان در این بخش را می‌توان به مجموعه‌ای از عوامل از جمله کم‌آبی، محدودیت اراضی مرغوب و بازدهی بالای سرمایه در سایر بخش‌های اقتصادی مربوط دانست.

سهم بخش اقتصادی صنعت که شامل چهار زیر گروه استخراج معدن، صنعت (ساخت)، آب و برق و گاز و ساختمان می‌باشد، از کل شاغلان ساکن شهر در سال ۱۳۷۵ معادل ۱۸/۹ درصد بوده است که با توجه به ویژگی‌های اقتصادی که شهر بندرعباس از آن برخوردار می‌باشد، درصد کمی را تشکیل می‌دهد. گرچه در طی سال‌های ۷۵-۱۳۴۵ تعداد شاغلان بخش صنعت از ۳/۶۹ نفر به ۱۱۲۹۶ نفر افزایش یافته است اما سهم بخش صنعت از کل شاغلان از حدود ۳۶/۰ به ۱۸/۹ درصد تنزل یافته است. دلیل این امر نیز به عدم سرمایه‌گذاری لازم متناسب با افزایش جمعیت در بخش مذکور طی سال‌های مورد اشاره برمی‌گردد.

خاطر نشان می‌سازد که درصد شاغلان بخش صنعت به کل جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیشتر شهر بندرعباس طی سال‌های ۶۵-۱۳۴۵ همواره کاهش یافته اما در فاصله سال‌های ۷۵-۱۳۶۵ اگرچه به‌طور تقریبی این درصد در سال ۱۳۷۵ معادل حدود نیمی از درصد مربوطه در سال ۱۳۴۵ می‌باشد اما نسبت به سال ۱۳۶۵ افزایش نشان می‌دهد.

ماهیت و ویژگی‌های شهر بندرعباس از جمله بندری بودن آن، ضرورت فعالیت شدید بخش حمل و نقل را ایجاب می‌نماید و از طرفی ارتباطات برون مرزی و ورود و خروج انواع کالا، رونق بخش بازرگانی و کارهای خدماتی را موجب شده است. از سویی دیگر شهر بندرعباس مرکزیت استان هرمزگان را نیز دارا می‌باشد، به همین دلیل تمرکز ادارات از یکسو و وجود پایگاه‌های مهم نظامی و ... همه سبب گردیده است تا بخش خدمات در این شهر در طی ۳۰ سال گذشته همواره از رشد قابل ملاحظه‌ای برخوردار باشد، به‌طوری که درصد شاغلان بخش خدمات نسبت به کل شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر که در سال ۱۳۴۵ برابر ۵۵ درصد بود با افزایش قابل ملاحظه ۷۵/۵ درصد در سال ۱۳۷۵ بالغ گردیده است اگرچه از سهم بخش خدمات در این سال نسبت به سال ۱۳۶۵ اندکی کاسته شده است اما به‌طوری که در جدول شماره ۲۱ ملاحظه می‌گردد بیش از سه چهارم جمعیت شاغل در بخش خدمات به فعالیت مشغول بوده‌اند.

در سال ۱۳۷۵ تعداد ۱۴۲۷ نفر یا ۲/۴ درصد نیز شغل خود را اظهار ننموده‌اند.

در جدول شماره ۲۱ توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر شهر بندرعباس برحسب بخش‌های

اقتصادی در مقاطع مختلف سرشماری نشان داده شده است.

جدول شماره ۲۱: توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر شهر بندرعباس برحسب بخش‌های اقتصادی در سال‌های مختلف مورد بررسی

بخشهای اقتصادی		سال ۱۳۴۵		سال ۱۳۵۵		سال ۱۳۶۵		۱۳۷۵	
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
کشاورزی		۳/۴	۲۹۱	۲/۹	۷۲۷	۳/۲	۱۹۲۷	۳/۲	۱۹۲۷
صنعت		۳۶/۰	۳۰۶۹	۲۳/۸	۶۰۲۲	۱۵/۴	۱۱۲۹۶	۱۸/۹	۱۱۲۹۶
خدمات		۵۵/۰	۴۶۹۲	۷۲/۶	۱۸۳۹۴	۷۶/۴	۴۵۱۹۰	۷۵/۵	۴۵۱۹۰
اظهار نشده		۵۸/۵	۴۷۲	۰/۸	۲۱۰	۵/۰	۱۴۲۷	۲/۴	۱۴۲۷
جمع		۱۰۰/۰	۸۵۲۴	۱۰۰/۰	۲۵۳۵۳	۱۰۰/۰	۵۹۸۴۰	۱۰۰/۰	۵۹۸۴۰

به‌طوری که عنوان شد جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیشتر شهر بندرعباس در سال ۱۳۴۵ معادل

۸۵۲۴ نفر بوده است که با برخورداری از متوسط رشد سالانه‌ای معادل ۱۱/۵ درصد در طی

سال‌های ۵۵-۱۳۴۵ به ۲۵۳۵۳ نفر بالغ می‌گردد. لازم به ذکر است که در همین دوره زمانی

متوسط رشد سالانه جمعیت شهر بندرعباس ۹/۸ درصد بوده است. درصدهای مذکور به خوبی

رونق گرفتن وضعیت اقتصادی شهر را در دهه مذکور مشخص می‌سازد.

در فاصله دوسرشماری سال‌های ۱۳۵۵ و ۱۳۶۵ تعداد ۱۶۲۷۸ نفر به جمعیت شاغل ۱۰ ساله

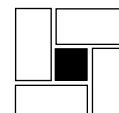
و بیشتر شهر افزوده می‌گردد این میزان افزایش جمعیت دلالت بر برخورداری جمعیت شاغل شهر

از متوسط رشد سالانه جمعیتی معادل ۵/۱ درصد می‌نماید. لازم به ذکر است که در این دوره

زمانی یعنی طی سال‌های ۶۵-۱۳۵۵ جمعیت شهر بندرعباس از رشدی معادل ۸/۶ درصد در سال

برخوردار بوده است بدیهی است که بر این اساس نرخ بیکاری در سال ۱۳۶۵ بایستی افزایش یافته

باشد که مفاد جدول شماره ۲۲ نیز موید همین مطلب است.

در نهایت در طی سال‌های ۷۵-۱۳۶۵ جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر بندرعباس با برخورداری از متوسط رشد سالانه‌ای معادل ۳/۷ درصد به ۵۹۸۴۰ نفر بالغ می‌گردد، به‌طوری که ملاحظه می‌شود نرخ رشد جمعیت شاغل در این دهه از رشد جمعیت شهر که ۳/۱ درصد بوده بیشتر می‌باشد که نشانه منطقی بودن وضعیت اقتصادی جامعه است.

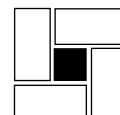
در فاصله سال‌های ۷۵-۱۳۶۵ بخش صنعت در شهر بیشترین درصد رشد تعداد شاغلان را به خود اختصاص داده است. در شرایطی که متوسط رشد شاغلان بخش‌های کشاورزی و خدمات در طی سال‌های مذکور ۳/۶ درصد بوده برای بخش صنعت ۵/۸ درصد مورد محاسبه قرار گرفته است که نشانه مثبتی ارزیابی می‌شود.

جدول شماره ۲۲: متوسط رشد سالانه جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیشتر شهر بندرعباس برحسب بخش‌های مختلف اقتصادی در دوره‌های مختلف مورد بررسی

بخش‌های اقتصادی	متوسط درصد رشد شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر در طی سالهای		
	۱۳۴۵-۵۵	۱۳۵۵-۶۵	۱۳۶۵-۷۵
کشاورزی	۹/۶	۶/۴	۳/۶
صنعت	۷/۰	۰/۶	۵/۸
خدمات	۱۴/۶	۵/۶	۳/۶
اظهار نشده	-۸/۴	۲۵/۷	-۳/۸
جمع	۱۱/۵	۵/۱	۳-۷

- بررسی توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر برحسب گروه‌های عمده فعالیت

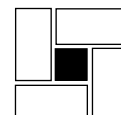
بررسی توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر بندرعباس برحسب گروه‌های عمده فعالیت نیز انجام یافته است که نتایج آن در جدول شماره ۲۳ درج گردیده است. براین اساس ملاحظه می‌گردد که هر چهار مقطع مورد بررسی همواره بیشترین تعداد و درصد شاغلان مربوط به گروه عمده فعالیت خدمات اجتماعی، عمومی و شخصی بوده است چرا که کلیه کارمندان دولت، نیروهای نظامی و انتظامی و کسانی که کارهای خدماتی شخصی را انجام می‌دهند، در این

گروه قرار می‌گیرند و البته بدیهی است که سهم نیروهای نظامی و کارکنان دولت در این گروه عمده فعالیت قال توجه و برجسته می‌باشد.

این درصد در سال ۱۳۴۵ حدود ۳۰ درصد در سال ۱۳۵۵ معادل ۵۱/۶ درصد و در سال ۱۳۶۵ که به بیشترین حد خود می‌رسد ۵۴ درصد به‌دست آمده است. بنابراین ملاحظه می‌گردد که درصد شاغلان در این گروه عمده فعالیت همواره طی سال‌های ۶۵-۱۳۴۵ افزایش یافته اما با شروع به خصوصی سازی خدمات دولتی از یکسو و بحث تعدیل نیروی انسانی و ... این درصد در سال ۱۳۷۵ به ۴۰/۸ درصد کاهش می‌یابد اما کماکان در این سال نیز بیشترین تعداد (۲۴۳۹۱ نفر) شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر شهر بندرعباس در همین گروه عمده فعالیت مشغول به کار بوده‌اند.

بعد از گروه عمده فعالیت خدمات اجتماعی، عمومی و شخصی در سال‌های ۱۳۴۵ و ۱۳۵۵ بیشترین درصد شاغلان مربوط به گروه عمده فعالیت ساختمان به ترتیب به ۲۱/۷ و ۱۷/۲ درصد از کل شاغلان بوده است اما در سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ به ترتیب حمل و نقل و انبارداری و گروه عمده فعالیت فروش هتلداری و رستوران‌داری به ترتیب با برخورداری از ۱۰/۹ و ۱۶/۹ درصد بیشترین تعداد شاغلان را در بین سایر گروه‌های عمده فعالیت داشته‌اند.

جدول شماره ۲۳: توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر برحسب گروه‌های عمده فعالیت در سال‌های مختلف مورد بررسی

سال ۱۳۷۵		سال ۱۳۶۵		سال ۱۳۵۵		سال ۱۳۴۵		گروه‌های عمده فعالیت
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۳/۲	۱۹۲۷	۳/۲	۱۳۴۳	۲/۹	۷۲۷	۳/۴	۲۹۱	کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری
۱۸/۹	۱۱۲۹۶	۱۵/۴	۶۴۰۸	۲۳/۸	۶۰۲۲	۳۶/۰	۳۰۶۹	بخش صنعت
۱/۳	۷۷۹	۰/۱	۳۸	۱/۲	۲۹۲	۰/۳	۲۷	استخراج معادن
۷/۰	۴۲۳۷	۴/۶	۱۹۳۰	۳/۵	۸۹۸	۱۲/۳	۱۰۵۰	صنعت
۶/۳	۳۷۹۸	۷/۵	۳۱۲۰	۱۷/۲	۴۳۶۷	۲۱/۷	۱۸۴۹	ساختمان
۴/۱	۲۴۸۲	۳/۲	۱۳۲۰	۱/۸	۴۶۵	۱/۷	۱۴۳	برق، گاز و آب
۷۵/۵	۴۵۱۹	۷۶/۴	۳۱۸۱۶	۷۲/۶	۱۸۳۹۴	۵۵/۰	۴۶۹۲	بخش خدمات
۱۹/۶	۱۰۰۹۶	۱۰/۰	۴۱۵۱	۱۰/۳	۲۶۱۲	۱۵/۳	۱۳۰۲	فروش، هتلداری، رستوران و کافه‌داری
۱۵/۰	۸۹۷۱	۱۰/۹	۴۵۳۸	۹/۶	۲۴۴۳	۶/۸	۵۷۸	حمل و نقل، انبارداری، ارتباطات و مخابرات
۲/۹	۱۷۳۲	۱/۶	۶۴۶	۱/۱	۲۶۹	-	-	خدمات مالی و بیمه، ملکی و تجاری
۴۰/۸	۲۴۳۹۱	۵۴/۰	۲۲۴۸۱	۵۱/۶	۱۳۰۷۰	۳۳	*۲۸۱۲	خدمات اجتماعی، عمومی و شخصی
۲/۴	۱۴۲۷	۵/۰	۲۰۶۴	۰/۸	۲۱۰	۵/۵	۴۷۲	اظهار نشده
۱۰۰/۰	۵۹۸۴۰	۱۰۰/۰	۴۱۶۳۱	۱۰۰/۰	۲۵۳۵۳	۱۰۰/۰	۸۵۲۴	جمع

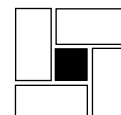
* در سال ۱۳۴۵ خدمات مالی و بیمه، ملکی و تجاری و خدمات اجتماعی و شخصی با هم و به نام خدمات آمده است.

- بررسی وضعیت شغلی شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر

در سال ۱۳۷۵ از کل شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر بندرعباس تعداد ۲۳۴۳۷ نفر یا ۳۹/۲ درصد کل شاغلان جزء بخش خصوصی گزارش گردیده‌اند که ۵۴/۷ درصد آنها را کارکنان مستقل و ۳۶/۵ درصد آنها را مزد و حقوق بگیران بخش خصوصی تشکیل می‌داده‌اند.

از کل شاغلان بخش خصوصی ساکن شهر در این سال ۱۸۲۷ نفر یا ۷/۸ درصد آنها را کارفرمایان تشکیل می‌داده‌اند و درصد ناچیزی هم به کارکنان بدون مزد مربوط می‌شده‌اند.

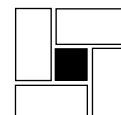
مزد و حقوق بگیران بخش عمومی در سال ۱۳۷۵ تعدادشان ۲۳۰۵۰ نفر یا ۵۵/۲ درصد کل شاغلان شهر بوده است. براین اساس ملاحظه می‌گردد که بخش اشتغال‌زا در شهر بندرعباس عموماً بخش دولتی بوده است. درصد ناچیزی (۰/۴) از کل شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر نیز مزد و حقوق‌بگیر بخش تعاونی قلمداد شده‌اند که تعدادشان ۲۴۰ نفر گزارش شده است.

در جدول شماره ۲۴ توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر بندرعباس برحسب وضعیت شغلی در سال‌های مختلف مورد بررسی نشان داده شده است. براین اساس ملاحظه می‌گردد که سهم بخش خصوصی از کل شاغلان شهر از ۷۵/۶ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۳۲/۸ درصد در سال ۱۳۶۵ کاهش می‌یابد و در عوض بر تعداد و درصد مزد و حقوق‌بگیران بخش عمومی افزوده می‌گردد به‌طوری که این درصد از ۲۰/۹ در سال ۱۳۴۵ به ۶۴/۱ درصد در سال ۱۳۶۵ بالغ می‌گردد فقط در طی سال‌های ۷۵-۱۳۶۵ روند معکوس گردیده و بر درصد شاغلان بخش خصوصی نسبت به کل شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر بندرعباس برحسب وضعیت شغلی در سال‌های مختلف مورد بررسی نشان داده شده است. براین اساس ملاحظه می‌گردد که سهم بخش خصوصی از کل شاغلان شهر از ۷۵/۶ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۳۲/۸ درصد در سال ۱۳۶۵ کاهش می‌یابد و در عوض بر تعداد و درصد مزد و حقوق‌بگیران بخش عمومی افزوده می‌گردد به‌طوری که این درصد از ۲۰/۹ در سال ۱۳۴۵ به ۶۴/۱ درصد در سال ۱۳۶۵ بالغ می‌گردد فقط در طی سال‌های ۷۵-۱۳۶۵ روند، معکوس گردیده و بر درصد شاغلان بخش خصوصی نسبت به کل شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر افزوده می‌شود به‌طوری که این درصد از ۳۲/۸ در سال ۱۳۶۵ به ۳۹/۲ درصد در سال ۱۳۷۵ بالغ می‌گردد و بالعکس از درصد مزد و حقوق‌بگیران بخش عمومی در این دهه کاسته شده به‌طوری که از ۶۴/۱ درصد در سال ۱۳۶۵ به ۵۵/۲ درصد در سال ۱۳۷۵ کاهش می‌یابد.

در میان شاغلان بخش خصوصی در فاصله سال‌های ۷۵-۱۳۶۵ بر درصد کارفرمایان، کارکنان مستقل و مزد و حقوق‌بگیران این بخش افزوده می‌گردد و فقط اندکی از سهم کارکنان بدون مزد نسبت به سال ۱۳۶۵ کاهش می‌یابد.

خاطر نشان می‌سازد که ۳۱۱۳ نفر یا ۵/۲ نفر کل شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر بندرعباس در سال ۱۳۷۵ وضعیت شغلی خود را اعلام ننموده‌اند.

جدول شماره ۲۴: توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر شهر بندرعباس برحسب وضعیت شغلی در سال‌های مختلف مورد بررسی

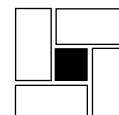
وضعیت شغلی		سال ۱۳۴۵		سال ۱۳۵۵		سال ۱۳۶۵		سال ۱۳۷۵	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
بخش خصوصی		۶۶۹۶	۷۵/۶	۱۰۷۴۷	۴۲/۴	۱۳۶۵۶	۳۲/۸	۲۳۴۳۷	۳۹/۲
کارفرمایان		۲۴۴	۲/۹	۴۱۸	۱/۶	۹۱۶	۲/۲	۱۸۷۲	۳/۱
کارکنان مستقل		۲۰۹۱	۲۴/۵	۳۶۱۲	۱۴/۲	۸۰۴۲	۱۹/۳	۱۲۸۲۸	۲۱/۴
مزد و حقوق‌بگیران		۴۲۷۶	۵۰/۲	۶۶۹۵	۲۶/۴	۴۵۴۷	۱۰/۹	۸۵۵۵	۱۴/۳
کارکنان بدون مزد		۸۵	۱	۲۲	۰/۱	۱۵۱	۰/۴	۱۸۲	۰/۳
مزد و حقوق‌بگیران بخش عمومی		۱۷۸۲	۲۰/۹	۱۴۴۶۲	۵۷/۰	۲۶۶۶۷	۶۴/۱	۳۳۰۵۰	۵۵/۲
مزد و حقوق‌بگیران بخش تعاونی		-	-	-	-	-	-	۲۴۰	۰/۴
اظهار نشده		۴۶	۰/۵	۱۴۴	۰/۶۰	۱۳۰۸	۳/۱	۳۱۱۳	۵/۲
جمع		۸۵۲۴	۱۰۰/۰	۲۵۳۵۳	۱۰۰/۰	۴۱۶۳۱	۱۰۰/۰	۵۹۸۴۰	۱۰۰/۰

ب) بررسی ویژگی‌های بخش کشاورزی

در بررسی ویژگی‌های نیروی انسانی شاغل در عرصه‌های مختلف اقتصادی شهر بندرعباس عنوان شد که از کل شاغلان ده‌ساله و بیشتر ساکن شهر مذکور در فاصله سال‌های ۱۳۴۵ تا ۱۳۷۵ همواره حداقل ۲/۹ درصد تا ماکزیمم ۳/۴ درصد از کل شاغلان ده‌ساله و بیشتر ساکن شهر در زیرگروه‌های مختلف بخش کشاورزی به فعالیت مشغول بوده‌اند.

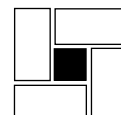
در آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن کشور که مربوط به سال ۱۳۷۵ می‌باشد، تعداد کل شاغلان بخش کشاورزی ۱۹۲۷ نفر گزارش گردیده است که این تعداد ۳/۲ درصد کل شاغلان مذکور را تشکیل داده است. این آمار دلالت بر نقش ناچیز فعالیت‌های بخش کشاورزی در اقتصاد شهر بندرعباس دارد.

به‌صورت طبیعی در نقاط شهری و به خصوص شهرهای بزرگ که کانون‌های عمده تمرکز فعالیت‌های خدماتی و صنعتی می‌باشند، به‌ویژه شهر بندرعباس که از ویژگی‌های منحصر به فردی که قبلاً نیز به آن اشاره شد، برخوردار است، بخش کشاورزی از جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد

شهر برخوردار نیست و اصولاً "گران بودن اراضی که در اطراف شهرهای بزرگ و یا به عبارتی دیگر اقتصاد زمین امکان ادامه فعالیت‌های زراعی را در جوار شهر از میان برده و از آنجا که به دلیل ماهیت آلوده‌سازی واحدهای مرغداری و دامداری در بافت‌های شهری امکان فعالیت این‌گونه واحدها در داخل شهرها وجود ندارد، به‌صورت کاملاً "طبیعی سهم شاغلان فعال در فعالیت‌های این بخش در میان شاغلان ساکن شهر، بسیار ناچیز به دست می‌آید. به ویژه آنکه شهر بندرعباس به دلیل ویژگی‌های اقلیمی و از نظر منابع آب و خاک دارای محدودیت‌های عمده برای فعالیت‌های کشاورزی در اطراف خود می‌باشد.

شوری اراضی و بارندگی اندک در منطقه قابلیت فعالیت‌های کشاورزی را در اطراف بندرعباس با محدودیت جدی مواجه می‌سازد. به این عوامل بایستی استقرار مراکز عمده صنعتی و بندرگاه‌های موجود در غرب شهر بندرعباس را نیز اضافه نمود. البته این مطالب به معنای بی‌اهمیتی فعالیت و سرمایه‌گذاری در این بخش تولیدی و فقدان آن در شهرستان بندرعباس نمی‌باشد. همان‌گونه که در بررسی ویژگی‌های اقتصادی بخش کشاورزی استان عنوان شد، در تولید پاره‌ای از محصولات کشاورزی از جمله سبزیجات، شهرستان بندرعباس رتبه اول را در میان سایر شهرستان‌های استان دارا می‌باشد، و یا از نظر میزان کشت و تولید محصولات عمده باغی از جمله نخیلات آبی بارور، شهرستان بندرعباس از جایگاه ویژه‌ای در سطح استان برخوردار بوده و بعد از شهرستان رودان حایز رتبه دوم در استان می‌باشد. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که شهرستان مذکور از نظر سطح زیرکشت و میزان تولید نارنگی در استان، دارای رتبه اول بوده است به‌طوری که از کل ۳۹۵۸ هکتار سطح زیرکشت محصول نارنگی بارور ۱۸۹۹ هکتار آن که حدود ۴۸ درصد کل سطح زیرکشت این محصول را تشکیل می‌دهد مربوط به شهر بندرعباس گزارش گردیده است.

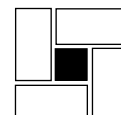

با عنایت به این که در گزارش بررسی ویژگی‌های اقتصادی بخش کشاورزی استان، اطلاعات مربوط به سطح زیرکشت، میزان تولید و عملکرد در هکتار محصولات عمده زراعی و باغی برحسب شهرستان عنوان و مورد بررسی قرار گرفته است لذا در این بخش از گزارش جهت جلوگیری از تکرار مطلب و اطاله کلام از عنوان نمودن مجدد آن خودداری می‌گردد، و به بیان این مطلب اکتفا می‌گردد که در مجموع بنیان فعالیت‌های زراعی در اقتصاد شهرستان بندرعباس و به خصوص شهر بندرعباس، به هیچ عنوان قابل مقایسه با فعالیت در بخش‌های دیگر اقتصادی نیست.

به صورت منطقی و طبیعی بررسی سهم بخش کشاورزی در شهر شاید به صورت واقعی نمایانگر قابلیت‌های این فعالیت اقتصادی نباشد چرا که زیربخش‌های این بخش اقتصادی را فعالیت‌های زراعی، دامداری، مرغداری و ... تشکیل می‌دهد که استقرار آنها در داخل محدوده شهر امکان‌پذیر نیست و به طور عمده شاغلان این نوع فعالیت‌ها خارج از محدوده شهرها سکنی می‌گزینند.

بنابر این در یک جمع‌بندی کلی از وضعیت اراضی اختصاص یافته به فعالیت‌های زراعی، جنگلداری و مرتعداری در سال ۱۳۷۹ چنین نتیجه‌گیری می‌شود که شهرستان بندرعباس از ۲۶۸۰۷ هکتار اراضی زراعی و ۱۰۳۰۰۰۰ هکتار جنگل و مرتع برخوردار می‌باشد که در مجموع ۱۰۵۶۸۰۷ هکتار سطح را تشکیل می‌دهد. از این میزان ۲۴۵۵۴ هکتار زیرکشت و بقیه آیش گزارش گردیده‌اند.

بررسی آمار دام و طیور استان در سال مذکور نیز دلالت بر آن دارد که شهرستان بندرعباس از نظر میزان برخورداری از تعداد گوسفند و بره بعد از شهرستان‌های حاجی‌آباد و بندرلنگه با ۱۱۲۷۶ رأس در رتبه سوم قرار داشته است. از نظر میزان برخورداری از بز و بزغاله با احتساب برخورداری ۲۱۲۲۴۰ رأس در میان شهرستان‌های استان دارای رتبه اول گزارش گردیده است. تعداد گاو

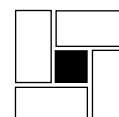

موجود در شهرستان اعم از گاو دورگ و بومی با برخورداری از ۱۴۸۰۱ رأس بعد از شهرستان میناب رتبه دوم را در استان داشته است. با توجه به اینکه ویژگی فعالیت دامداری در استان برحسب شهرستان در مبحث مربوط به مطالعات استان مورد بررسی دقیق قرار گرفته است لذا در این قسمت به همین میزان بسنده می‌گردد و فقط لازم است اشاره گردد که از تعداد کل گاو‌داری‌های شیری ۴۲/۹ درصد در شهرستان بندرعباس استقرار دارد.

۲۰ درصد از گاو‌داری‌های دورگ و ۵۰ درصد از مراکز مربوط به گوسفندداری که به صورت صنعتی دایر و فعال می‌باشد مربوط به شهرستان بندرعباس گزارش گردیده است.

از کل ۹۳ واحد مرغداری گوشتی در سال ۱۳۷۹ که به صورت صنعتی اداره می‌گردد، تعداد ۵۹ واحد یا ۶۳/۴ درصد کل مرغداری‌های استان در این شهرستان به فعالیت مشغول می‌باشند. بنابراین ملاحظه می‌گردد که سهم شهرستان بندرعباس از نظر فعالیت مرغداری در کل استان بسیار چشمگیر و حایز رتبه اول می‌باشد، اما همان گونه که عنوان شد بنابر ماهیت فعالیت واحدهای مذکور اعم از مرغداری و دامداری اغلب شاغلان آنها در جوار مراکز فعالیت مذکور مجبور به سکنی‌گزینی می‌باشند. به همین دلیل ملاحظه می‌گردد که تعداد شاغلان بخش کشاورزی ساکن در شهر بندرعباس رقم ناچیزی معادل ۳/۲ درصد کل شاغلان را در سال ۱۳۷۵ تشکیل می‌داده است.

در میان زیرگروه‌های بخش کشاورزی بحث صید و ماهیگیری و یا به تعبیر دقیق‌تر بحث فعالیت‌های شیلاتی از جایگاه خاص و حایز اهمیتی برخوردار می‌باشد و در اصل بخش عمده‌ای از شاغلان ده‌ساله و بیشتر ساکن شهر بندرعباس که در بخش کشاورزی آمار آنها ذکر گردید، مربوط به همین فعالیت می‌باشد. به‌خاطر همین اهمیت اگرچه به فعالیت‌های مربوط به شیلات در مطالعات اقتصادی استان تقریباً به تفصیل اشاره شد اما در این بخش از گزارش به خاطر اهمیت خاص فعالیت‌های شیلاتی در بندرعباس و تمرکز تأسیسات، بندرگاه‌ها و حتی کارخانجات مربوط

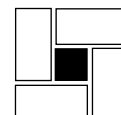

به فعالیت‌های شیلاتی در ایران شهر و یا در فاصله اندک از آن، در ادامه به‌طور خاص ویژگی‌های فعالیت‌های شیلاتی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

- شیلات

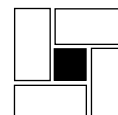
ماهی‌گیری از قدیم‌الایام با زندگی ساحل‌نشینان بندرعباس عجین بوده و به روش عمومی سنتی صید آبزیان یک شیوه رایج از فعالیت‌های اقتصادی جهت امرار معاش و گذران زندگی ساکنان این خطه به‌شمار می‌آمده است. اگرچه هنوز هم چه به‌صورت تفننی و چه با انگیزه اقتصادی، ماهی‌گیری به روش سنتی در میان ساحل‌نشینان خطه جنوب و از جمله شهر بندرعباس رایج می‌باشد اما با پیشرفت تکنولوژی و امکان به کارگیری آن جهت استفاده بهینه از منابع عظیم دریایی و ضرورت سازمان دهی جهت دستیابی به صید بیشتر و پایدار، موجب گردید تا فعالیت‌های مربوط به صید و ماهی‌گیری در قالب تشکیلات شیلات جنوب تعریف و سازماندهی گردد. ایجاد تعاونی‌های صیادی و انجام کار گروهی در این قالب امکان برخورداری و بهره‌گیری بیشتر از قابلیت‌های موجود را فراهم ساخت به‌طوری که براساس آمار انتشار یافته در آمارنامه سال ۱۳۷۹ استان هرمزگان، میزان صید انواع گونه‌های آبزی اعم از کفزی، سطح‌زی و غیرخوراکی ۶۷۱۷۴۷۲۹ کیلوگرم گزارش گردیده است.

از آنجا که فعالیت‌های شیلاتی از طریق دو اسکله قدیمی و اسکله شهید باهنر که اولی در داخل شهر و دومی در جوار بافت شهری قرار دارد، صورت می‌گیرد و با توجه به تمرکز مراکز ستادی شیلات و صنایع وابسته و پیوسته بدان در این شهر به‌نظر می‌رسد که بخش عمده این فعالیت‌ها مربوط به شهر بندرعباس می‌باشد. اگرچه همان‌گونه که قبلاً نیز عنوان شد ماهی‌گیری از آن جمله فعالیت‌های اقتصادی است که اغلب ساحل‌نشینان استان، اعم از ساکنان نقاط شهری و یا روستایی مستقر در حاشیه خلیج فارس و دریای عمان بدان اشتغال دارند اما سهم اقتصادی

آنها در قیاس با فعالیتهای اداره کل شیلات استان هرمزگان در محدوده شهر بندرعباس بسیار ناچیز می باشد. (به جز نقاطی که پایگاههای شیلات به صورت سازمان یافته به آن اقدام می نماید).

تعداد شناورهای صیادی فعال در سال ۱۳۷۹ شامل ۷۶۶ لنج صیادی، ۲۶۲۴ قایق و ۵۵ کشتی صیادی بوده است که بخش قابل توجهی از آنها در اسکله های قدیمی شهر و بندرگاه شهید باهنر اقدام به لنگراندازی و تخلیه بار می نماید. در سال مذکور شهرستان بندرعباس فاقد استخر پرورش میگو گزارش گردیده است.

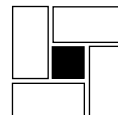
صنعت

ویژگی‌های صنعتی استان هرمزگان در مبحث مربوط به بررسی ویژگی‌های بخش صنعت استان به تفصیل بیان گردید و عنوان شد که صنعت به عنوان محور دوم توسعه استان نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای را دارا می‌باشد.

در بیان دلایل این محوریت به‌چندین عامل اشاره شد و مشخص گردید که برخورداری از زیرساخت‌های لازم نظیر شبکه حمل و نقل و ترابری ریلی، جاده‌ای، دریایی و هوایی، دسترسی به منابع گاز و سایر منابع انرژی، برخورداری از منابع عظیم طبیعی آبزیان، محصولات کشاورزی و ... و از همه مهمتر استقرار دوندگاه مهم شهید رجایی و شهید باهنر، سبب ایجاد این قابلیت گردیده است.

چنانچه به عوامل فوق با توجه به مکان استقرار و فعالیت آنها توجه گردد، بی‌تردید مشخص خواهد شد که شهر بندرعباس کانون اصلی و محل تمرکز و به عینیت رسیدن اغلب علل مذکور بوده است. براین اساس با قاطعیت می‌توان عنوان نمود که کانون اصلی و محل تمرکز فعالیت‌های عمده صنعتی استان هرمزگان، شهر بندرعباس و یا به بیان دقیق‌تر منطقه شهری بندرعباس که محدوده‌ای در سمت غرب از حدود کارخانه کشتی‌سازی خلیج فارس و بندرگاه شهید رجایی تا محدوده‌های شرقی شهر بندرعباس را شامل می‌گردد، می‌باشد.

با این اوصاف می‌توان عنوان نمود که آنچه در بررسی ویژگی‌های صنعت استان مطرح گردید به‌نوعی بازتاب واقعیت‌های صنعتی و اقتصادی شهر بندرعباس بوده است. بنابر این در ادامه جنبه‌های دیگری از واقعیت‌های صنعتی شهر بندرعباس براساس آمار و اطلاعات اخذ شده از سازمان صنایع و معادن استان هرمزگان، شرکت شهرک‌های صنعتی و سایر دستگاه‌های ذیربط، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

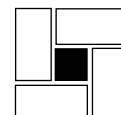

در پی استعلام این مهندسان مشاور از سازمان صنایع و معادن استان هرمزگان، لیست و مشخصات واحدهای صنعتی دارای پروانه بهره‌برداری و تأسیس شهرستان بندرعباس در اختیار این مهندسان مشاور قرار گرفت که طی آن در ۴۲۴ ردیف، مشخصات واحدهای مذکور عنوان گردیده بود. در میان واحدهای صنعتی فهرست شده درصد بسیار ناچیزی دارای فاصله نسبتاً قابل توجه با شهر بندرعباس بوده و بقیه موارد تقریباً در محدوده منطقه شهری بندرعباس به فعالیت استقرا داشته‌اند.

خاطرنشان می‌سازد که در بررسی‌های به‌عمل آمده در ارتباط با اطلاعات اخذ شده مشخص گردید که بعضاً پاره‌ای از کارخانجات صنعتی در یک زمین و با یک تعداد شاغل مشخص به تولید چند محصول فعالیت داشته‌اند. در فهرست مذکور تعداد ۴۲۴ واحد ذکر شده در اصل بیان آماری محصولات تولید شده می‌باشد.

به همین منظور در دسته‌بندی که از صنایع فعال در محدوده شهرستان بندرعباس به‌عمل آمد از آنجایی که تعداد واحدهای صنعتی مدنظر بود، فعالیت‌هایی که در یک مجتمع صنعتی با تعداد مشخصی پرسنل صورت می‌گرفت و حاصل آن به تولید چند محصول می‌انجامید، به عنوان یک واحد صنعتی قلمداد شد. مشخص گردید که در سال ۱۳۸۰ تعداد واحدهای صنعتی دارای پروانه بهره‌برداری و تأسیس در شهرستان مذکور ۲۹۱ واحد بوده است.

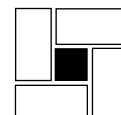
این تعداد واحد ۲۶۹/۴۶ هکتار از کل اراضی شهرستان را تحت پوشش خود قرار داده‌اند و تعداد کل کارکنان واحدهای صنعتی مذکور نیز در این سال ۶۶۶۹ نفر عنوان گردیده است. با عنایت به اینکه نتایج سرشماری سال ۱۳۷۵ تعداد کل شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر مشغول به فعالیت در زیر گروه عمده فعالیت صنعت (ساخت) را ۴۲۳۷ نفر را نشان می‌دهد، ملاحظه می‌گردد که انتصاب کل صنایع موجود در شهرستان بندرعباس به شهر مذکور زیاد اغراق‌آمیز نبوده و واقعاً

همان گونه که عنوان شد تعداد انگشت شماری از صنایع بزرگ مستقر در شهرستان بندرعباس خارج از محدوده مجموعه شهری بندرعباس به فعالیت مشغول بوده‌اند.

در جدول شماره ۲۵ توزیع واحدهای صنعتی دارای پروانه بهره‌برداری و تأسیس شهرستان بندرعباس برحسب نوع صنایع، مساحت قطعه صنعتی و تعداد کارکنان در سال ۱۳۸۰ نشان داده شده است. براین اساس ملاحظه می‌گردد که بیشترین واحدهای صنعتی موجود را صنایع کانی غیرفلزی تشکیل می‌داده که با اختصاص ۷۲ واحد صنعتی ۲۴/۷ درصد کل واحدهای صنعتی مورد نظر را دارا بوده است. بعد از این گروه صنایع فلزی که تعدادشان ۵۸ واحد گزارش گردیده یعنی ۱۹/۹ درصد کل واحدها را تشکیل می‌داده‌اند و در رده سوم اهمیت مجموعه کارگاه‌های صنعتی وابسته به صنایع غذایی، دارویی و بهداشتی با ۱۳/۷ درصد گزارش گردیده‌اند. کمترین تعداد صنایع موجود دارای پروانه بهره‌برداری را صنایع تولید سردخانه و تأسیسات تشکیل می‌دادند که ۱/۴ درصد کل واحدهای صنعتی را دارا بودند. از نظر مساحت اراضی اختصاص یافته به صنایع، صنایع مربوط به کشتی‌سازی و لنج (دریایی) با اختصاص ۸۷/۷ هکتار به خود در مرتبه اول قرار داشته‌اند و بعد از آن صنایع کانی غیرفلزی با حدود ۷۰ هکتار و صنایع فلزی با حدود ۵۶ هکتار از اراضی، بیشترین سهم را دارا بوده‌اند.

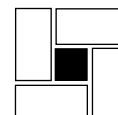
از نظر تعداد شاغلان صنایع فلزی با ایجاد اشتغال معادل ۱۵۹۴ نفر و پس از آن صنایع کشتی‌سازی با ۱۳۳۱ نفر شاغل در رتبه دوم قرار داشته‌اند.

جدول شماره ۲۵: توزیع واحدهای صنعتی دارای پروانه بهره‌برداری و تأسیس شهرستان بندرعباس برحسب نوع صنایع، مساحت و تعداد کارکنان در سال ۱۳۸۰

انواع صنعت	تعداد	درصد به کل	مساحت به مترمربع	تعداد کارکنان	توضیحات
فلزی	۵۸	۱۹/۹	۵۵۷۰۵۷	۱۵۹۴	
کانی غیرفلزی	۷۲	۲۴/۷	۷۰۳۳۷۵	۱۲۷۸	
شیمیایی و پلیمر	۲۳	۷/۹	۷۳۷۰۱	۳۱۵	
کشتی‌سازی و لنج (دریایی)	۲۰	۶/۹	۸۷۷۱۴۵	۱۳۳۱	
نساجی	۶	۲/۱	۶۳۵۰۰	۲۵۴	
سردخانه و تأسیسات	۴	۱/۴	۱۴۰۳۵	۶۵	
غذایی، دارویی، بهداشتی و آرایشی	۴۰	۱۳/۷	۲۲۳۸۵۹	۸۳۰	
بسته‌بندی	۱۰	۳/۴	۲۲۲۴۳	۱۳۷	
پوشاک و چرم	۶	۲/۱	۱۹۹۰	۱۰۲	
چوبی و کاغذ و مقوا	۲۷	۹/۳	۷۷۰۱۰	۳۲۵	
الکترونیک و برق	۹	۳/۱	۲۸۸۱۰	۱۳۴	
سایر	۱۶	۵/۵	۵۱۹۰۰	۳۰۴	
جمع	۲۹۱	۱۰۰/۰	۲۶۹۴۶۲۵	۶۶۶۹	

در میان واحدهای صنعتی مستقر در محدوده مجموعه شهری بندرعباس تعداد ۶۶ واحد صنعتی از تعداد شاغلان بیست نفر یا بیشتر برخوردار بودند. این مجموعه از واحدهای صنعتی در مجموع ۴۴۶۴ نفر شاغل داشته و مساحتی معادل ۱۸۶/۹ هکتار را تحت پوشش قرار داده‌اند. در میان واحدهای صنعتی مورد اشاره بیشترین تعداد شاغلان مربوط به شرکت صنایع فراساحل می‌باشد که تولید سکوه‌های شناور و انواع جرثقیل را برعهده دارد. این مجموعه صنعتی با وسعتی معادل ۳۰۰۰۰۰ مترمربع یکی از اشتغال‌زا ترین مراکز صنعتی شهر بندرعباس و یا به تعبیری دیگر استان هرمزگان را تشکیل می‌دهد. بعد از واحد صنعتی مذکور شرکت کشتی‌سازی خلیج فارس با ۴۷۰ نفر شاغل از نظر میزان اشتغال‌زایی دومین واحد صنعتی فعال محدوده مورد مطالعه را تشکیل می‌دهد و این مجموعه صنعتی در زمینی به وسعت ۴۰ هکتار دایر می‌باشد. شرکت کشتی‌سازی ایران و سنگاپور و شرکت بین‌المللی صنایع دریایی به ترتیب با ۳۵۰ و ۲۵۰ نفر

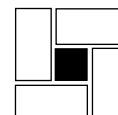
شاغل در شمار اشتغال زاترین واحدهای صنعتی استان به شمار می آیند که فعالیت اصلی آنها را تعمیر کشتی و کشتی سازی تشکیل می دهد، براین اساس ملاحظه می گردد که اشتغال زاترین واحدهای صنعتی بندرعباس را صنایع وابسته به کشتی سازی و یا به بیان دیگر صنایع دریایی تشکیل می دهد اما در میان واحدهای صنعتی موجود، کارخانجات مربوط به شیلات جنوب که تولید انواع کنسرو ماهی، یخ قالبی، عمل آوری و بسته بندی ماهی را انجام می دهد با در اختیار داشتن ۲۰۰ نفر شاغل از جمله مهمترین واحدهای صنعتی به شمار می آید.

در جدول شماره ۲۶ لیست واحدهای صنعتی دارای پروانه بهره برداری و تأسیس که دارای ۲۰

نفر شاغل یا بیشتر می باشند نشان داده شده است.

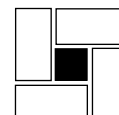
جدول شماره ۲۶: لیست واحدهای صنعتی دارای پروانه بهره برداری و تأسیس دارای ۲۰ نفر شاغل و به بالا- بندرعباس ۱۳۸۱

ردیف	نام واحد	محصولات	تعداد کارکنان نفر	مساحت زمین مترمربع
۱	شرکت شیلات جنوب	کنسرو ماهی تن- یخ قالبی- عمل آوری و بسته بندی ماهی	۲۰۰	۱۵۰۰۰
۲	شرکت مستعان	سردخانه بالای صفر	۲۰	۲۵۰۰
۳	سردخانه دولتی ابوموسی	سردخانه بالای صفر	۲۰	-
۴	شرکت آرد حاتم	آردگندم نوع والسی	۲۵	۲۰۰۰۰
۵	کشت و صنعت آبدشت شرق	عمل آوری و بسته بندی و انجماد ماهی و میگو	۲۰	۳۵۰۰
۶	شرکت تعاونی پوشاک وحدت	انواع مانتو و شلوار	۲۵	۵۰۰
۷	شرکت صنعتی بوریا	موکت نمدی	۵۶	۲۰۰۰۰
۸	شرکت کشاورز	جعبه چوبی بسته بندی	۲۴	۱۲۰۰
۹	رحیم شهبازفر و محمد امینی	جعبه چوبی بسته بندی	۲۷	۲۵۰۰
۱۰	شرکت تعاونی چندمنظوره مددجویان و کارکنان بهزیستی	انواع کیسه و پاکت پلاستیکی	۳۶	۴۰۰
۱۱	شرکت رنگسازی بندرعباس	انواع رنگ ساختمانی، تینر، رزین پلی استر	۵۲	۳۰۰
۱۲	هرمز بتون	کفپوش سیمانی	۲۱	-
۱۳	شرکت کرال	شستشو و دانه بندی شن	۳۲	۲۰۰۰۰
۱۴	شرکت رواق بتون	بلوک دیواری- قطعات پیش ساخته- تیرچه بلوک سیمانی	۲۰	۸۰۰۰
۱۵	شرکت جزایر بتون	تیرچه بلوک سیمانی	۲۳	۲۵۰۰
۱۶	شرکت فریدنما	انواع سنگ بری	۲۳	-

ادامه جدول ۲۶

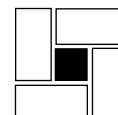
ردیف	نام واحد	محصولات	تعداد کارکنان نفر	مساحت زمین مترمربع
۱۷	شرکت گچ هرمز	گچ ساختمان	۲۰	۱۰۰۰۰
۱۸	شرکت ریسندگی و رنگرزی هرمز نخ	نخ هایپاک- رنگرزی نخ اکریلیک	۱۵۰	۲۸۰۰۰
۱۹	شرکت حصیربافی هرمزگان	حصیر پلاستیکی	۴۸	۵۰۰۰
۲۰	مجتمع صنایع پلاستیک مروارید هرمز	انواع کیسه و پاکت پلاستیکی	۲۰	۱۳۰۰
۲۱	شرکت محصولات دریایی جنوب	کنسرو ماهی تن	۳۰	۳۵۰۰
۲۲	شرکت شیلامهر	کنسرو ماهی- جعبه چوبی	۲۶	۶۱۹۹
۲۳	یدک ساز	جعبه چوبی- مصنوعات چوبی- درب های پیش ساخته	۲۷	۱۲۰۰۰
۲۴	سازمان ملی زمین و مسکن	قطعات پیش ساخته بتونی و سبک	۵۲	-
۲۵	شرکت تعاونی فیله و استیک ماهی هرمزگان	عمل آوری و بسته بندی ماهیان غیرماکول	۲۰	۳۱۹۳
۲۶	شرکت تعاونی قطعات صنعتی لاستیکی	انواع محصولات لاستیکی صنعتی	۲۰	۲۷۵۰
۲۷	شرکت جهش ساز	قطعات پیش ساخته بتونی و سبک	۱۸۱	۶۰۰۰۰
۲۸	شرکت صنایع فراساحل	سکوی شناور- انواع جرثقیل	۶۷۸	۳۰۰۰۰۰
۲۹	شرکت بندر برنز	شیرآلات برنجی	۲۵	۳۶۰۰
۳۰	شرکت گامرون بافت	حصیر پلاستیکی	۴۶	۷۰۰۰
۳۱	شرکت الکترو شرق سردساز	انواع یخچال صندوقی، خانگی، ویتروینی، سردخانه	۴۰	۹۸۰۰
۳۲	شرکت منظومه شیمی	انواع شامپو و مایع ظرفشویی	۳۰	۴۰۱۵
۳۳	شرکت سرریگ بندر	آسفالت	۲۰	۱۰۰۰۰
۳۴	شرکت تولیدی و تجارتی آسیابان	آرد گندم والسی	۴۸	۳۰۰۰۰
۳۵	شرکت گل چهر	کرم، شامپو، لوسیون آرایشی و بهداشتی	۳۰	۵۲۲۰
۳۶	شرکت کیاکالا	نوشابه های غیرالکلی	۸۲	۱۵۴۱۶
۳۷	شرکت کشتی سازی خلیج فارس	کشتی سازی	۴۷۰	۴۰۰۰۰۰
۳۸	شرکت خوش طعم بندرعباس	نوشابه های غیرالکلی	۱۰۰	۲۶۸۵۲
۳۹	جهاد دانشگاهی صنعتی شریف جهش ساز	ریگ دانه بندی شده	۲۰	۹۰۰۰۰
۴۰	شرکت ماشین سازی به آور بندر	تراشکاری	۵۰	۶۶۰۰
۴۱	ماشین سازی به آور بندر	مخازن ذخیره، نفت و گازویل	۵۰	۶۶۰۰
۴۲	شرکت تعاونی تجاری یاوران بهزیستی استان هرمزگان	میز تحریر، قفسه، سرویس خواب، درب و صندلی چوبی	۳۶	۳۰۰۰
۴۳	شرکت صنایع دریایی ایران ثمر	لنج	۲۹	۱۰۰۰۰
۴۴	شرکت طوفان مد	قایق فایبرگلاس، لنج	۳۵	۷۰۰۰
۴۵	شرکت افرامن	سوله	۲۹	۵۰۰۰
۴۶	شرکت ریخته گری و تراشکاری	انواع ریخته گری فولاد و آهن	۲۰	۱۲۰۰
۴۷	شرکت سوله مخزن بندر	مخازن ذخیره آب و کابینت فلزی	۳۲	۴۰۰۰

ادامه جدول ۲۶

ردیف	نام واحد	محصولات	تعداد کارکنان نفر	مساحت زمین مترمربع
۴۸	شرکت مهران	انواع یخچال خانگی و فریزر صندوقی	۲۰	۳۰۰۰
۴۹	شرکت هرمز فیلتر	فیلتر روغن	۲۵	۳۵۰۰
۵۰	شرکت گامرون توربین	پمپ‌های کشاورزی	۵۶	۵۰۰۰
۵۱	شرکت تولید و صنعتی مجمع حدید	سوله	۵۴	۱۲۵۰۰
۵۲	سردخانه شهید حقانی	سردخانه بالای صفر	۲۰	۲۵۰۰
۵۳	شرکت بین‌المللی صنایع دریایی	تعمیر کشتی	۲۵۰	۱۰۰۰۰۰
۵۴	شرکت کشتی‌سازی ایران و سنگاپور	تعمیر کشتی - کشتی‌سازی	۳۵۰	۳۰۰۰۰۰
۵۵	شرکت تعاونی تولید هرمز دوچرخ	انواع دوچرخه	۳۰	۱۸۵۰
۵۶	شرکت آذرخش	تختخواب فلزی - درب و پنجره میز - نیمکت مدارس	۳۵	۲۷۰۰
۵۷	شرکت خوش سرما	آب سردکن، فریزر، سردخانه، تونل انجماد، یخچال	۲۰	۶۰۰۰
۵۸	شرکت لوله و پروفیل سریر	لوله‌های فولادی و آهنی درزدار سیاه	۸۵	۳۵۰۰۰
۵۹	مجمع تولیدی صنعتی برای تازیان	بتون آماده	۱۴۹	۱۶۰۰۰۰
۶۰	شرکت لنج‌سازی حر	لنج	۴۲	۱۰۰۰۰
۶۱	شرکت هوا فلز	تراشکاری	۸۴	۲۰۰۰۰
۶۲	شرکت تولیدی مواد غذایی خلیج فارس	عمل‌آوری و بسته‌بندی ماهی و میگو، سردخانه زیر صفر	۲۳	۵۰۰۰
۶۳	شرکت سمرو	بلوک دیواری، کفپوش سیمانی	۴۰	۵۰۰۰
۶۴	شرکت تولیدی پوشاک مسیح	انواع مانتو و شلوار	۳۰	۲۵۰
۶۵	شرکت گسترش صنایع پلیمری هرمزگان	بطری‌های پت PET	۲۱	۶۱۳۰
۶۶	شرکت هرمز آبیان اسماک	عمل‌آوری و بسته‌بندی میگو	۲۱	۲۱۰۰
۶۷	سازمان بنیاد بتون هرمزگان	شستشو و دانه‌بندی شن و ماسه	۲۱	۱۵۰۰۰
جمع			۴۴۶۴	۱۷۵,۸۶۹,۱

در جدول شماره ۲۷ اطلاعات مربوط به طرح‌های صنعتی پنج‌ساله شهرستان بندرعباس که از طریق اداره کل صنایع استان اخذ گردیده نشان داده شده است. براین اساس ملاحظه می‌گردد که تعداد ۱۱۶ واحد صنعتی با میزان اشتغال‌زایی معادل ۳۳۹۰ نفر در وسعتی معادل ۱۲۱/۲ هکتار در دوره پنج‌ساله مورد اشاره به بهره‌برداری خواهند رسید. بیشترین این واحدها را صنایع غذایی، دارویی، بهداشتی و آرایشی و پس از آن صنایع پوشاک و چرم تشکیل می‌دهند. از نظر میزان

اشتغال‌زایی صنایع غذایی، دارویی، بهداشتی و آرایشی با ۷۳۸ نفر شاغل و پس از آن صنایع بسته‌بندی با ۵۰۵ نفر بیشترین نسبت اشتغال‌زایی را خواهد داشت.

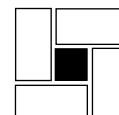
جدول شماره ۲۷: اطلاعات طرح‌های صنعتی ۵ ساله شهرستان بندرعباس در مقطع خرداد ۱۳۸۰

توضیحات	تعداد کارکنان	مساحت به مترمربع	درصد کل	تعداد	نوع صنعت
	۱۲۳	۲۶۵۰۰	۲/۶	۳	فلزی
	۳۸۰	۳۴۲۵۰۰	۱۳/۸	۱۶	کانی غیرفلزی
	۱۰۸	۱۴۰۰۰	۶/۰	۷	الکترونیک و برق
	۷۳۸	۱۵۱۱۱۳	۱۹/۸	۲۳	غذایی، دارویی، بهداشتی، آرایشی
	۵۰۵	۸۵۰۱۰	۶/۰	۷	بسته بندی
	۳۳۸	۳۴۱۵۰۰	۷/۸	۹	شیمیایی، پلیمر
	۴۰۰	۱۰۳۰۰۰	۸/۶	۱۰	کشتی‌سازی، لنج (دریایی)
	۶۹	۶۰۰۰	۰/۹	۱	نساجی
	۱۲۹	۹۵۴۸۰	۶/۰	۷	سردخانه و تأسیسات نگهداری
	۳۸۶	۱۴۴۰۰	۱۹/۰	۲۲	صنایع پوشاک و چرم
	۴۳	۶۱۰	۲/۶	۳	صنایع چوبی و کاغذ
	۱۷۱	۳۲۰۰۰	۶/۹	۸	سایر
	۳۳۹۰	۱۲۱۲۱۱۳	۱۰۰/۰	۱۱۶	جمع

همان‌گونه که قبلاً" نیز عنوان شد صنعت بعد از بازرگانی و تجارت دومین محور توسعه شهر بندرعباس و استان هرمزگان به شمار می‌آید. اطلاعات ارائه شده نیز مؤید همین مطلب می‌باشد و به‌طوری که قبلاً" نیز بیان گردید وجود زیرساخت‌ها، دسترسی به منابع اولیه، برخورداری از منابع انرژی و استقرار شهر بندرعباس در ساحل شمالی خلیج فارس در مجموع شرایطی را فراهم آورده که امکان رشد، توسعه و شکوفایی صنعت را به عنوان یکی از اساسی‌ترین محورهای توسعه استان میسر می‌سازد.

- شهرک‌های صنعتی موجود

حسب اطلاعات اخذ شده در حال حاضر بخش عمده‌ای از واحدهای صنعتی بندرعباس در دو شهرک صنعتی شماره ۱ و ۲ شهر بندرعباس استقرار یافته‌اند. شهرک صنعتی شماره ۱ در زمینی

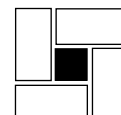

به مساحت ۱۰۰ هکتار ایجاد گردیده که از این میزان سطح ۶۴ هکتار را مساحت اراضی صنعتی در فاز عملیاتی تشکیل می‌دهد. براساس اطلاعات دریافت شده از شرکت شهرک‌های صنعتی استان هرمزگان درصد تکمیل عملیات عمرانی در کل فاز عملیاتی این شهرک ۸۳/۶ درصد گزارش گردیده است. مساحت قطعات صنعتی واگذار شده تاکنون ۵۹/۲۶ هکتار عنوان گردیده که ۹۲/۶ درصد کل قطعات قابل واگذاری را تشکیل می‌دهد. به بیان دیگر از کل شهرک صنعتی شماره ۱ شهر بندرعباس فقط ۷/۴ درصد از کل قطعات باقیمانده و هنوز واگذار نگردیده است. در یک نگاه کلی به این شهرک صنعتی می‌توان تقریباً "عنوان نمود که این شهرک تقریباً" در فاز عملیاتی در حال تکمیل می‌باشد.

شهرک صنعتی شماره ۲ بندرعباس در زمینی به مساحت ۴۰ هکتار در حال احداث می‌باشد که از این سطح ۳۰ هکتار را اراضی صنعتی در فاز عملیاتی تشکیل می‌دهد از کل محدوده فاز عملیاتی این شهرک ۴۲/۲ درصد از عملیات عمرانی به انجام رسیده است. مساحت اراضی واگذار شده در این شهرک از وسعتی معادل ۱۱ هکتار برخوردار است و براساس داده‌های آماری اخذ شده از شرکت شهرک‌های صنعتی استان هرمزگان تاکنون ۳۶/۷ درصد از کل قطعات صنعتی به متقاضیان واگذار شده است.

به عبارتی دیگر اندکی کمتر از دوسوم قطعات صنعتی در این شهرک هنوز واگذار نگردیده است. این امر دلالت بر آن دارد که هنوز امکان رشد و توسعه صنعت در قالب دو شهرک صنعتی مذکور خصوصاً "شهرک صنعتی شماره ۲ کاملاً" مهیا می‌باشد.

علاوه بر دو شهرک صنعتی مذکور شهرک صنعتی صنایع دریایی نیز در وسعتی معادل ۲۲/۵ هکتار قرار است احداث گردد که از سطح مذکور ۱۵ هکتار را اراضی صنعتی واقع در فاز عملیاتی تشکیل خواهند داد.

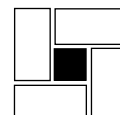

خاطرنشان می‌سازد که اطلاعات عنوان شده در ارتباط با شهرک‌های صنعتی بندرعباس مربوط به پایان دیماه ۱۳۸۰ می‌باشد. در مقطع فوق هنوز هیچ‌یک از قطعات صنعتی موجود در شهرک صنعتی صنایع دریایی واگذار نگردیده بود.

جدول شماره ۲۸: مشخصات شهرک‌های صنعتی بندرعباس تا پایان دیماه ۱۳۸۰

شهرک	مساحت فاز عملیاتی (هکتار)	مساحت زمین صنعتی در فاز عملیاتی (هکتار)	درصد تکمیل عملیات عمرانی در کل فاز عملیاتی	متراژ قطعات واگذار شده (هکتار)	درصد قطعات واگذار شده	درصد قطعات باقیمانده
بندرعباس ۱	۱۰۰	۶۴	۸۳/۶۱	۵۹/۲۶	۹۲/۶	۷/۴
بندرعباس ۲	۴۰	۳۰	۴۷/۲۳	۱۱	۳۶/۷	۶۳/۳
صنایع دریایی	۲۲/۵	۱۵	۰	۰	۰	۱۰۰/۰

اگرچه زیرگروه صنعت (ساخت) در بخش صنایع و معادن به تنهایی به دلایلی که عنوان گردید، خود یکی از محورهای اساسی توسعه شهر و شهرستان بندرعباس و همچنین استان هرمزگان به شمار می‌آید اما در کنار فعالیت‌های ایجاد شده در این گروه عمده فعالیت بایستی به اهمیت اقتصادی گروه عمده فعالیت ساختمان از زیرگروه‌های بخش صنایع و معادن نیز اشاره نموده به‌طوری که در مبحث بررسی توزیع شاغلان ده ساله و بیشتر شهر بندرعباس برحسب گروه‌های عمده فعالیت اشاره شد. در سال ۱۳۷۵، ۳۷۹۸ نفر از کل شاغلان شهر در فعالیت‌های مربوط به ساختمان اشتغال داشته‌اند که ۶/۳ درصد شاغلان ده ساله و بیشتر را تشکیل داده است. دلیل بالا بودن سطح اشتغال در این گروه عمده فعالیت کاملاً "روشن و به صورت بدیهی تابعی از رونق اقتصادی شهر، مهاجرپذیری و ... می‌باشد.

ت) بررسی وضعیت بخش خدمات

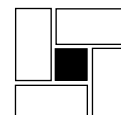
در بررسی نیروی انسانی شهر بندرعباس عنوان شد که در آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن کشور که مربوط به سال ۱۳۷۵ می‌باشد از ۵۹۸۴۰ نفر شاغل ۱۰ ساله و بیشتر ساکن شهر ۷۵/۵ درصدشان یعنی ۴۵۱۹۰ نفر در بخش خدمات به فعالیت مشغول بوده‌اند که نشان از غالب بودن قطعی بخش خدمات در ساختار اقتصادی شهر بندرعباس دارد.

رونق بازرگانی به عنوان اصلی‌ترین محور توسعه اقتصادی شهر، برخورداری از ویژگی‌ها و قابلیت‌های گردشگری، ضرورت فعال بودن سیستم حمل و نقل و ترابری اعم از زمینی، ریلی، آبی و هوایی به خاطر وجود گمرکات و بندرگاه‌های شهید رجایی و شهید باهنر در جوار شهر بندرعباس و همچنین مرکزیت استان بودن شهر که موجب استقرار کلیه ادارات کل در این شهر گردیده است سبب می‌گردد. تا به صورت طبیعی خدمات به نقش غالب و برتر در اقتصاد شهر مبدل گردد. به‌ویژه آن‌که به دلیل موقعیت خاص استراتژیک شهر در شمال تنگه هرمز استقرار پایگاه‌های بزرگ هوایی و دریایی در این شهر را موجب گردیده است.

با توجه به اهمیت هریک از محورهای مطرح شده در ادامه به طور خلاصه به وضعیت هر یک از زیر بخش‌های خدمات اشاره می‌گردد:

- خدمات اجتماعی، عمومی و شخصی

یکی از گروه‌های عمده فعالیت وابسته به بخش خدمات را گروه عمده فعالیت خدمات اجتماعی، عمومی و شخصی تشکیل می‌دهد. نظر به اینکه بیشتر شاغلان در این گروه را کارمندان دولت و شاغلان نیروهای مسلح تشکیل می‌دهند. سهم شاغلان در این گروه به‌طوری که در مبحث بررسی ساختار نیروی انسانی شهر بندرعباس اشاره شد در سال ۱۳۷۵ حدود ۴۰/۸ درصد کل شاغلان شهر را تشکیل می‌داده است. چرا که شهر مذکور مرکز استان و محل استقرار مراکز کلیه ادارات و سازمان‌ها و همچنین مرکز آرایه دهنده خدمات برتر در مقیاس منطقه‌ای در

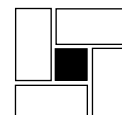

حیطه‌های آموزشی، بهداشتی درمانی، اداری و ... می‌باشد. علاوه بر آن موقعیت استراتژیک و سوق‌الجیشی محل استقرار شهر بندرعباس در شمال تنگه مهم هرمز به لحاظ مسائل امنیتی ملی - منطقه‌ای ایجاب می‌نماید تا شهر بندرعباس به محل استقرار مهمترین پایگاه‌های دریایی و هوایی کشور مبدل گردد. بدیهی است که این استقرار حجم عظیمی پرسنل نظامی را که از نظر طبقه‌بندی جزء گروه عمده فعالیت مذکور محسوب می‌گردند در این شهر اسکان داده است لذا همین استقرار سبب گردیده تا سهم بخش خدمات از افزایش قابل ملاحظه‌ای برخوردار باشد.

- حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات

وجود بندرگاه‌ها و ضرورت مبادلات کالایی بین شهر بندرعباس و اقصی نقاط کشور و هم چنین سهم ترانزیت کالا از این مبدأ ورودی و خروجی کالا به صورت طبیعی باعث رونق بخشیدن به حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات گردیده است. گسترش شبکه‌های حمل و نقل در انواع اشکال جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی آن موجب رونق گرفتن هرچه بیشتر اقتصاد شهر بندرعباس و همچنین افزایش بیشتر سهم بخش خدمات در قیاس با سایر بخش‌های تولیدی این شهر گردیده است.

علاوه بر فعالیت‌های بازرگانی و وجود بندرگاه‌های مذکور که موجب گسترش سیستم‌های حمل و نقل در این بخش از کشور گردیده تا قابلیت گردشگری استان هرمزگان و شهر بندرعباس خصوصاً به دلیل وجود منطقه تجاری و صنعتی قشم بر رونق این فعالیت اقتصادی و به تبع آن افزایش سهم بخش خدمات در کل اقتصاد شهر افزوده است. به‌طوری که به استناد نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵، ۱۵ درصد از کل شاغلان شهر بندرعباس در گروه عمده فعالیت حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات و مخابرات به فعالیت مشغول بوده‌اند. به عبارتی دیگر سهم این نوع فعالیت در اقتصاد شهر بندرعباس بعد از گروه عمده فعالیت اجتماعی، عمومی

و شخصی، و گروه عمده فعالیت عمده فروشی، خرده فروشی، هتل و رستوران داری در رتبه سوم به لحاظ اهمیت در ساختار اشتغال و اقتصاد شهر بندرعباس جای داشته است.

خاطر نشان می‌سازد که به استناد آمارهای موجود در آمارنامه سال ۱۳۷۹ استان هرمزگان از مجموع ۴۱ شرکت حمل و نقل مسافری فعال استان، ۲۱ واحد در بندرعباس به فعالیت اشتغال داشته‌اند. همچنین از ۱۰۰۰ شرکت حمل و نقل کالای موجود استان ۶۷ شرکت در شهر بندرعباس به فعالیت مشغول بوده‌اند.

حمل و نقل دریایی در سال مذکور شامل بارگیری به میزان ۲۳۸۰۰۰۰۰ تن و تخلیه بار ۲۷۱۲۰۰۰۰ تن گزارش گردیده است. تعداد شناورهایی که از ظرفیت بالای ۱۰۰ تن برخوردار بوده‌اند و طی سال در این بندر توقف نموده‌اند ۲۳۹۴ فروند گزارش گردیده است.

حجم جابه‌جایی مسافر توسط سیستم حمل و نقل ریلی برابر ۴۵۴۸۳۴ نفر به وسیله ۷۶۳۸ واگن صورت گرفته است و نهایتاً "حسب آمار ارایه شده ورود و خروج مسافر و بار از طریق سیستم حمل و نقل هوایی در فرودگاه بندرعباس به قرار زیر بوده است.

- تعداد پرواز ۱۷۴۷۰ فقره

- تعداد مسافر وارد شده ۲۶۶۴۷۹ نفر

- تعداد مسافر خارج شده ۲۸۹۳۷۵۵ نفر

- وزن بار وارده ۹۵۷۹۹۷ کیلوگرم

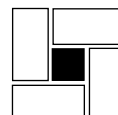
- وزن بار خارج شده ۷۴۳۸۱۷ کیلوگرم

- گردشگری

برخورداری از قابلیت‌های بالای گردشگری از ویژگی‌های مهم استان هرمزگان و بخصوص

شهر بندرعباس می‌باشد. اهم این قابلیت را می‌توان به شرح زیر شمرد:

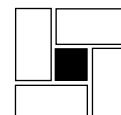
- ویژگی بندری شهر بندرعباس و ساحل طولانی در حاشیه ساحل نیلگون خلیج فارس

- برخورداری از وضعیت اقلیمی مناسب در طول فصل زمستان و ایام نوروز در شرایطی که اغلب نقاط کشور در این فصول با سختی و برودت هوا مواجه می‌باشند.
 - همجواری و فاصله بسیار کم با منطقه آزاد تجاری و صنعتی قشم که مملو از جاذبه‌های طبیعی و امکانات تجاری-بازرگانی و صنعتی است.
 - وجود بناها و مراکز تاریخی متعدد که نشان از قدمت سکونت و فعالیت در این منطقه از کشور دارد.
 - همجواری و نزدیکی به جزیره زیبا و تاریخی هرمز که قلعه پرتقالی‌های آن مورد توجه گردشگران می‌باشد.
 - ویژگی‌های خاص طبیعی موجود در منطقه به خصوص جنگل‌های حرا و مجموعه‌ای از این دست عوامل و مراکز که در کنار امکان فعالیت‌های بازرگانی و تجاری، انگیزه لازم برای خیل مشتاقان گردشگری و طبیعت‌گردی را فراهم می‌آورد. اما متأسفانه با تمام قابلیت‌های مذکور به دلیل عدم برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری لازم و بی‌توجهی به تجهیز شهر از حیث برخورداری از امکانات اقامتی و پذیرایی و همچنین فقدان مراکز لازم برای گذران اوقات فراغت سبب گردیده است تا این قابلیت‌ها به گونه بایسته‌ای مورد استفاده و بهره‌برداری قرار نگیرد.
 - بررسی/استعدادها/امکانات بالقوه و قطب‌های جاذب اقتصادی
- با عنایت به مطالب مطرح شده در قسمت‌های مختلف گزارش اقتصادی اعم از بررسی اقتصاد استان و شهر بندرعباس به‌منظور جلوگیری از اطاله کلام و تکرار مطلب در این بخش فهرست‌وار به قابلیت‌ها، امکانات، استعدادها و قطب‌های جاذب اقتصادی شهر بندرعباس اشاره می‌گردد.

۱- تجارت و بازرگانی

به‌طوری که عنوان شد یکی از اصلی‌ترین محورهای توسعه اقتصادی شهر بندرعباس و استان هرمزگان تجارت و بازرگانی است که از قدیم به شیوه سنتی ریشه در فرهنگ مردم داشته است و

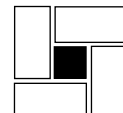
با احداث، راه‌اندازی و تجهیز بندرگاه‌های شهید رجایی و شهید باهنر و همچنین اسکله شهید حقانی که حمل و نقل بین قشم و بندرعباس را برعهده دارد بر رونق و شکوفایی این فعالیت افزوده است. نقش فرامنطقه‌ای این فعالیت در اقتصاد بندرعباس قابلیت بالایی برای ایجاد رونق بیشتر اقتصادی شهر فراهم نموده است. با عنایت به اینکه گسترش ارتباطات بین‌المللی، تجهیز زیرساخت‌ها از جمله اصلاح شبکه‌های جاده‌ای، بهبود شبکه حمل و نقل ریلی و تجهیز بیشتر توان حمل و نقل هوایی و دریایی قطعا" بر گسترش و رونق این فعالیت خواهد افزود بنابراین تجارت و بازرگانی را می‌توان از قابلیت‌های عظیم توسعه اقتصادی شهر بندرعباس به شمار آورد.

۲- صنعت

وجود زیر ساخت‌های لازم از جمله شبکه حمل و نقل جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی، برخورداری انرژی مناسب با توجه به وجود نیروگاه و منابع غنی گاز سرخون در شمال شرقی شهر بندرعباس، دسترسی به منابع اولیه مورد نیاز به‌ویژه برای توسعه صنایع غذایی، امکان توسعه و گسترش صنعت ساخت کشتی، قایق و ... (صنایع دریایی) و دسترسی آسان به مواد اولیه از خارج کشور (با توجه به بندربودن شهر) این قابلیت را به‌وجود آورده است تا صنایع متعدد در اطراف شهر بندرعباس احداث گردد اما باید توجه داشت که با تجهیز بیشتر زیر ساخت‌ها و برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری لازم امکان بسط و گسترش و رونق بیشتر این بخش اقتصادی مهیا خواهد شد.

۳- فعالیت‌های شیلاتی

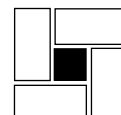
ساکنان شهر بندرعباس به دلیل موقعیت استقرار خاص شهر در کنار آب‌های خلیج فارس همواره از گذشته‌های دور پیوندی تنگاتنگ با دریا داشته و همواره صید و صیادی از فعالیت‌های اصلی جهت امرار معاش مردم این خطه به‌شمار می‌آمده است. در حال حاضر شرکت شیلات جنوب در مرکز بندرعباس یکی از فعال‌ترین کانون‌های شیلاتی کشور را تشکیل داده و تلاش می‌کند تا با به کارگیری فن‌آوری جدید و شیوه‌های علمی حداکثر بازده و بهره‌وری از فعالیت‌های

صیادی را داشته باشد. اگرچه به دلیل پایین بودن سطح آموزش‌های لازم و عدم در اختیار داشتن تجهیزات مناسب و ... هرگز فعالیت‌های صیادی از قابلیت‌های بالقوه موجود در منطقه بهره‌نجنسته است اما می‌توان با رفع نواقص و تنگناهای موجود و با ایجاد زیرساخت‌های لازم از جمله سردخانه‌های مناسب و ایجاد صنایع وابسته و پیوسته به فعالیت‌های شیلاتی ضمن رونق بخشیدن بیشتر به بخش صنعت از قابلیت‌های موجود در بخش فعالیت‌های شیلاتی یعنی استحصال و عمل‌آوری فرآورده‌های دریایی از این امکان خدادادی حداکثر استفاده بهینه را به عمل آورد.

۴- گردشگری

به‌طوری‌که اشاره شد صنعت توریسم و گردشگری از جمله زیربخش‌های مهم اقتصادی است که در صورت رونق یافتن بدون ضرورت مصرف منابع ملی و تاراج ثروت‌های کشور که به‌طور عمده شکل مواد خام اولیه صادر می‌گردد، قادر است ضمن رونق بخشیدن به حیات اقتصادی جامعه علاوه بر ایجاد نشاط برای ساکنان شهر و حتی گردشگرانی که از اقصی نقاط کشور به این شهر سفر می‌کنند، زمینه‌های لازم را برای ارزآوری نیز ایجاد نماید. با تمام اهمیتی که رونق این فعالیت دارد، متأسفانه به دلیل عدم برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری لازم کلیه قابلیت‌های بالقوه موجود در منطقه در این ارتباط به فعل مبدل نگردیده‌اند. اما قابلیت‌های موجود در این زمینه که قبلاً" بدان اشاره شد، می‌تواند زمینه لازم برای شکوفایی صنعت گردشگری و به تبع آن توسعه اقتصادی شهر بندرعباس و منطقه را فراهم سازد.

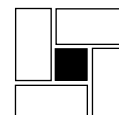

ث) بررسی وضعیت تجارت و بازرگانی

به طوری که عنوان شد در سال‌های اخیر شهر بندرعباس به دلیل موقعیت خاص استقرار و ویژگی بندری بودن آن و با توجه به راه‌اندازی و تجهیز دو بندرگاه شهید رجایی و شهید باهنر به یکی از اصلی‌ترین مبادی ورود و خروج کالا تبدیل گردیده است و در این ارتباط نقشی ملی و حتی با توجه به ترانزیت کالا برای سایر کشورها به خصوص کشورهای آسیای میانه از نقش فراملی برخوردار است.

علاوه بر این همان‌گونه که قبلاً نیز عنوان شد، حیات اقتصادی بندرعباس و اصولاً "زندگی در این شهر از گذشته‌های دور پیوند تنگاتنگ و ناگسستنی با دریا و فعالیت‌های مربوط به آن داشته که یکی از مهمترین این محورها تجارت و بازرگانی است. صرف‌نظر از حجم عظیم مسافری که سالانه به منظورهای مختلف به این شهر بندری مراجعه نموده و درکنار اهداف گردشگری، اداری و ... به خرید کالاهای مورد نیاز و یا برخی اقدام به تجارت در مقیاس‌های مختلف می‌نمایند، کافی است که به پاره‌ای از آمارهای ارایه شده در ارتباط با اقلام عمده واردات و صادرات که صرفاً از گمرک شهید رجایی و یا شهید باهنر وارد و خارج گردیده است، اشاره گردد تا حجم عظیم مبادلات تجاری مشخص گردد.

در جدول شماره ۲۹ اقلام عمده واردات (قطعی ترخیص شده) از گمرک شهید رجایی بندرعباس برحسب وزن، ارزش و نسبت آنها در سال ۱۳۷۹ نشان داده شده است. براین اساس ملاحظه می‌گردد که در سال مذکور در مجموع ۹۲۶۰۴۱۰ تن انواع مختلف کالا به این گمرک وارد و به صورت قطعی ترخیص گردیده است که این حجم واردات از ارزشی معادل ۱۰۸۷۲۸۷۶ میلیون ریال برخوردار بوده است. در میان کالاهای وارداتی گندم ۲۰/۳۲ درصد وزن واردات را به خود اختصاص داده است. سایر اقلام شامل گوشت، چای، برنج، حبوبات، ذرت، روغن خوراکی، شکر، مواد شیمیایی، ماشین‌آلات صنعتی، لوازم صنعتی و برقی و ... در مجموع ۳۹/۳۱ درصد

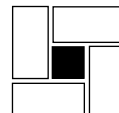

وزن واردات را داشته و ۴۰/۳۷ درصد باقیمانده وزن کالاهای وارداتی را سایر اقلام وارداتی را تشکیل می‌دهند.

باید توجه داشت واردات مورد اشاره کالاهای ترخیص شده‌ای است که پس از طی مراحل قانونی به بازارهای داخلی راه یافته است. اما نقش بازرگانی غیررسمی که از طریق کشورهای حاشیه خلیج و یا سایر نقاط به بازارهای شهر بندرعباس سرازیر می‌گردد، نباید نادیده گرفته شود. همه این موارد دلالت بر نقش مسلط تجارت و بازرگانی در چرخه اقتصاد شهر بندرعباس دارد که از جمله زیر گروه‌های بخش خدمات به‌شمار می‌آید. به‌طوری که براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵، ۱۶/۹ درصد کل شاغلان شهر مربوط به زیر گروه خرده‌فروشی، عمده‌فروشی، هتل و رستوران‌داری می‌باشد.

جدول شماره ۲۹: اقلام عمده واردات (قطعی ترخیص شده) از گمرک شهید رجایی بندرعباس برحسب وزن، ارزش و نسبت آنها در سال ۱۳۷۹

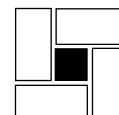
نوع کالا	وزن (تن)	درصد	ارزش (میلیون ریال)	درصد
گوشت	۷۲۵۸	۰/۰۷	۲۵۷۶۷	۰/۲۳
چای	۱۸۹	-	۹۱۷	-
برنج	۶۱۹۱۴	۰/۶۷	۳۵۲۳۷	۰/۳۲
گندم	۱۸۸۱۹۴۱	۲۰/۳۲	۴۲۸۹۲۹	۳/۹۴
جو	۳۶۶۱۹۱	۳/۹۵	۹۵۹۲۳	۰/۸۸
ذرت	۸۱۷۵۰	۰/۸۸	۲۶۲۷۳	۰/۲۴
روغن خوراکی	۷۱۵۱۸۷	۷/۷۲	۴۳۵۰۱۰	۴/۰۰
شکر	۳۸۴۷۵۹	۴/۱	۱۵۰۷۵۵	۱/۳۹
مواد شیمیایی	۱۹۲۵۱۱	۲/۱	۴۱۴۷۶۵	۳/۸۱

ادامه جدول شماره ۲۹

نوع کالا	وزن (تن)	درصد	ارزش (میلیون ریال)	درصد
محصولات صنایع شیمیایی	۸۶۵۲۰	۰/۹۳	۳۹۰۳۸۷	۳/۵۹
مواد اولیه پلاستیک	۲۳۵۷۳۹	۲/۵۵	۵۳۰۰۱۴	۴/۸۷
انواع کود شیمیایی	۴۸۶۰۳۸	۵/۲۵	۱۴۴۲۹۹	۱/۳۳
لاستیک وسایط نقلیه	۲۷۲۹۸	۰/۲۹	۲۴۲۱۴۷	۲/۲۳
چوب و اشیاء چوبی	۱۰۷۸۰	۰/۱۲	۱۲۶۴۳	۰/۱۲
کاغذ و مقوا	۲۷۳۸۲۸	۲/۹۶	۳۹۷۱۵۵	۳/۶۵
آهن آلات	۴۲۹۳۷۰	۴/۶۴	۵۶۷۲۹۲	۵/۲۲
انواع نخ پنبه‌ای	۳۳	-	۱۳۹	-
انواع نخ غیر پنبه‌ای	۴۴۶۵۴	۰/۴۸	۱۱۱۰۱۵	۱/۰۲
محصولات دارویی	۲۱۴۶	۰/۰۲	۱۲۹۶۴	۰/۱۲
ماشین‌آلات صنعت نساجی و چرم	۱۷۷۹۰	۰/۱۹	۱۶۰۹۴۴	۱/۴۸
ماشین‌آلات صنعت کاغذ و چاپ	۳۶۳۲	۰/۰۳	۸۱۳۶۲	۰/۷۵
ماشین‌آلات راهسازی	۷۳۱۴	۰/۰۷	۱۰۶۶۹۹	۰/۹۸
سایر لوازم و ماشین‌آلات صنعتی	۱۴۲۸۵۱	۱/۵۴	۲۱۶۰۱۸۲	۱۹/۸۷
لوازم صنعتی و برق	۶۱۶۶۹	۰/۶۷	۶۹۷۸۸۰	۶/۴۲
سایر اقلام واردات	۳۷۳۹۰۴۸	۴۰/۳۷	۳۶۴۴۱۷۵	۳۳/۵۲
جمع	۹۲۶۰۴۱۰	۱۰۰/۰	۱۰۸۷۲۸۷۶	۱۰۰/۰

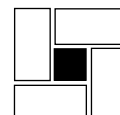
به استناد آمارهای رسمی ارایه شده از جانب دستگاه‌های ذی‌ربط در سال ۱۳۷۹ وزن کل اقلام عمده صادراتی کشور که از طریق گمرکات شهید رجایی و شهید باهنر بندرعباس به خارج از کشور ارسال گردیده معادل ۱۲۰۹۳۶۴۴/۸ تن بوده است که در مجموع از ارزشی برابر ۱۹۸۱۶۲۴/۹ میلیون ریال برخوردار بوده است. به‌طوری که ملاحظه می‌گردد به‌لحاظ ارزش ریالی

تراز بازرگانی به سود واردات رقم خورده و تفاوت فاحشی را نشان می‌دهد، که این مسئله دلالت بر وضعیت خاص اقتصاد ملی داشته اما بی‌تردید این مبادلات کالا نقش به‌سزایی در اقتصاد شهر بندرعباس ایفا می‌نماید.

از عمده‌ترین محصولات صادراتی کشور از مبدأ گمرکات مذکور و به لحاظ حجم صادرات می‌توان از محصولات کانی غیرفلزی و فرآورده‌های شیمیایی نام برد. حجم صادرات کالاهای صنعتی در سال مذکور اگرچه به لحاظ وزن ۳ درصد کل صادرات را تشکیل می‌دهد اما به لحاظ ارزش ریالی ۲۰/۲ درصد ارزش کل صادرات را به خود اختصاص داده است.

در جدول شماره ۳۰ اقلام عمده صادرات گمرکات شهید رجایی و باهنر برحسب وزن، ارزش و نسبت آنها به تفکیک در سال ۱۳۷۹ نشان داده شده است.

جدول شماره ۳۰ : اقلام عمده صادرات گمرکات شهید رجایی و شهید باهنر بندرعباس برحسب وزن، ارزش و نسبت آنها به تفکیک و جمع کل ۱۳۷۹

جمع				گمرک شهید رجایی				گمرک شهید باهنر				نوع کالا
درصد	ارزش	درصد	وزن	درصد	ارزش	درصد	وزن	درصد	ارزش	درصد	وزن (تن)	
۸/۴	۱۶۵۸۲۶/۶	۲/۰	۲۴۳۸۵۰/۱	۵/۸	۱۰۶۲۱۲/۴	۰/۸	۹۱۵۱۱/۹	۳۸	۵۹۶۱۴/۲	۱۴/۱	۱۵۲۳۳۸/۲	مواد غذایی
۱/۰	۱۹۳۴۵/۸	۰/۲	۲۴۵۸۳/۴	۰/۸	۱۴۸۲۲	۰/۲	۱۹۳۲۱/۶	۲/۹	۴۵۲۳/۸	۰/۵	۵۲۶۱/۸	گیاهان دارویی و صنعتی
۲۰/۳	۴۰۳۰۵۱	۳/۰	۳۶۰۸۸۴/۴	۲۱/۳	۳۸۸۹۵۶/۳	۳/۲	۳۵۰۵۷۳	۹/۰	۱۴۰۹۴/۷	۰/۹	۱۰۳۱۱/۴	کالاهای صنعتی
-	۲۰۶/۹	-	۲۳۳/۷	-	۱۴۵	-	۱۸۲	-	۶۱/۹	-	۵۱/۷	صنایع دستی
۱/۴	۲۷۶۷۴/۴	-	۱۵۲۷	۱/۳	۳۴۲۹۷/۵	-	۱۳۸۷/۵	۲/۱	۳۳۷۶/۹	-	۱۳۹/۵	پارچه و پوشاک
۸/۶	۱۷۰۵۲۱/۷	۱۶/۱	۱۹۴۵۹۲۸/۵	۸/۰	۱۴۶۷۲۲/۹	۱۴/۲	۱۵۶۸۶۰۲/۱	۱۵/۱	۲۳۷۹۸/۸	۳۴/۸	۳۷۷۳۲۶/۴	محصولات کانی غیرفلزی
۷/۰	۱۳۹۰۳۶/۵	۹/۵	۱۱۴۷۷۳۴/۹	۵/۸	۱۰۴۶۱۲/۷	۶/۳	۶۹۳۴۴۹/۹	۲۱/۹	۳۴۴۲۳/۸	۴۲/۰	۴۵۴۲۸۵	فرآورده‌های شیمیایی
۵۳/۲	۱۰۵۵۹۶۲	۶۸/۵	۸۲۸۶۴۳۷	۵۶/۹	۱۰۳۹۰۴۲/۶	۷۵/۲	۸۲۸۶۴۳۷	۱/۱	۱۶۹۱۹/۴	۷/۶	۸۲۴۵۹/۵	سایر
۱۰۰/۰	۱۹۸۱۶۲۴/۹	۱۰۰/۰	۱۲۰۹۳۶۴۴/۸	۱۰۰/۰	۱۸۲۴۸۱۱/۴	۱۰۰/۰	۱۱۰۱۱۴۶۵	۱۰۰/۰	۱۵۶۸۱۳/۵	۱۰۰/۰	۱۰۸۲۱۷۹/۸	جمع